

Iskajna vseh dni...
Lepo delo vsakega dne...
Lepo delo vsakega dne...

UNIVERSITY OF CHICAGO

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII.

Čena lista je \$0.25

Registered as second-class matter January 29, 1914, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 25. aprila (April 25), 1929.

Subscription \$0.60 Yearly

STEV.—NUMBER 98

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Tekstilni tovarnarji na jugu v defenzivi

Njih lastno glasilo jih opominja, da morajo izpremeniti taktiko.

New York, N. Y. — Južni tekstilni baroni so v defenzivi. To pove članek v strokovnem podjetniškem listu "Textile World," v katerem članek priporoča podjetnikom, da se naj potrudijo razumeti svoje delavce in izpremenijo svojo taktiko. Članek naglašja, da je najbolj svetla točka v ameriškem industrijskem smu ta, da podjetnik in delavec razumeta drug drugega. Zatem pa članek navaja razlike med organizacijo tekstilnih delavcev, United Textile Workers, in National Textile Workers' Union. Prva pripada k Ameriški delavski federaciji, zadnja so ustanovili komunisti. Članek pravi, da Narodna unija tekstilnih delavcev (komunistična) pridiga plemensko enakopravnost in pripoveduje delavcem otroški aliki bodočnosti, ko bodo delavci gospodarji sveta. Organizacija United Textile Workers pa vidi priliko za organiziranje delavcev na jugu, katerih dozdaj ni mogla organizirati. Ta organizacija skuša odpraviti plačilo od kosa in ga nadomestiti s stalno mezo in odpraviti vse priganjske metode. Vrh tega se ta organizacija prepira sama s seboj, ker ne prizna pridnosti in sposobnosti posameznika. Za tem članek priporoča, da naj podjetniki to razstomačijo svojim delavcem in skušajo svoje delavce pridobiti za sodelovanje z njimi, kajti organizatorji obeh organizacij bodo delavcem pripovedovali, da južni podjetniki izkoriščajo svoje delavce in vzbujajo druge industrijske na jug, češ, da so mesne nizke.

Ziviljske poredbine v južnih krajih niso nič cenejše kot v severnih. Taktika kapitalističnega, strokovnega časnika pokazuje, da se kličejo podjetniki v enotno fronto proti obema delavskim organizacijama, kajti oni se najboljše počutijo, ako delavci niso organizirani.

Iz Gastonije poročajo, da je maskirana in obožena drhal napadla glavni stan Narodne unije tekstilnih delavcev, čeprav so bile tri kompanije milice blizu in strašile Horayje tovarne, ga razbile in usilila na vandalski način. Drhal je iskala tudi organizatorje Narodne unije tekstilnih delavcev, pa jih ni našla. Ti so bili v nekem delavskem domu in stražili so jih delavci, da ne pridejo drhal v pest.

NEPRIJETEN ZAKON ZA LASTNIKE DELAVSKIH VASIL

Podjetniki se bodo lovili za izgovore.

Columbia, S. C. — Tekstilni tovarnarji, ki lastujejo delavsko vasi, v katerih prebivajo mezdni sužnji, ki delajo v tovarnah, bodo iskali razne izgovore, da se izognejo novemu sanitarnemu zakonu za vasi, ki določa, da morajo biti v vseh zgrajeni vodni kanali, po katerih se odteka nesnaga. Izjema je tam, kjer so stroški kanalskega sistema previsoki. To je resna bilka, za katero se bodo tovarnarji lovili, da jim ne bo treba graditi odvodnih kanalov. Podjetniki za svojo udobnost radi store vase, neradi pa slišajo, da morajo svoje tovarne in vasi opremiti s sanitarnimi napravami v interesu javnega zdravja.

178 ameriških rudarjev ubitih v marcu.

Washington, D. C. — V marcu tega leta je bilo 178 moč ubitih v premogovnikih v Združenih državah. Tako poroča trgovski department. V antracitnih jamah v Pennsylvaniji je bilo 29 smrtnih slučajev in v rovin mehkega premoga po vseh državah 149.

Protest proti vandalizmu v južnih državah

Zakaj ni bila milica porabljena tudi za zaščito delavske lastnine?

New York, N. Y. — Dr. Harry Ward, predsednik Ameriške unije za civilne svobodščine, je brzojavno protestiral pri gubernu Gardnerju in tovarnarju v Severni Karolini, ker je drhal uničila in oplenila glavni stan Narodne unije tekstilnih delavcev, komunistične delavske strokovne organizacije. Dr. Ward pravi v svoji brzojavki: Državne vojaške čete so bile pozvane v Gastonijo pod pretvezo, da ščitijo javni red. A te čete so se porabile za tlačenje delavcev in v interesu tovarnarjev. Porabili jih niso v obrambo delavcev in proti maskiranim barabam in obožanim razgrajajem, ki so privedli anarhijo na ta način, da so uničevali skladišča za odpomoč in izvrševali nasilja.

Unija za ameriške civilne svobodščine, ki ima izredno število članstvo križem dežele, obsodja to žalostno strankarstvo in pristranost od strani države in zahteva, da guberni intervenera, da se vpostavijo človeške in civilne pravice pod redno vlado, pravi Unija v svojem protestu.

Mornarja težila policoje radi aretacije

Policija je napravila zmoto in aretirala dva brezposelna mornarja.

San Francisco, Cal. — Pomorščaka Daniel P. Fuller in Morris Jackson sta bila za nekaj dni na kopnem in čakala, da dobita delo na drugi ladji. Najeta sta soba in plačala zanj. Ko sta sedela doma, je nepričakovano v sobo vdira policijska patrula in aretirala oba pomorščaka. Policija ju je obtožila vagabondaje. Sodnik Golden je vsakega obsodil na šestdeset dni prisilne delavnice, ne da bi ju zaslišal ali ju vprašal kaj imata reči k obtožbi.

Mornarski institut je izvedel za zadevo in odvetnik Frank Egan je izposloval ponovno zaslišanje na sodišču. Oba mornarja sta bila seveda oproščena. Zadnja sta obrnila kopje narobe in tožila policojo v San Franciscu za oškodnino petdeset tisoč dolarjev, ker ju je policijska aretirala brez vsakega vzroka. Nobeđen mornarjev še ni bil aretirani v svojem življenju in Fuller je imel že skozi šestnajst let svoj glavni stan v San Franciscu, kadar je čakal, da se ukrepa na drugo ladjo.

Sovjeti posvarili Perzijo.

Washington, D. C. — Državni department je bil 23. t. m. informiran, da je sovjetska vlada poslala ostro noto Perziji glede namravane okupacije gotovih krajev v Afganistanu ob perzijski meji radi "banditike nevarnosti." Perzija je bila povzročena, da bo Rusija smatrala vsak vstop perzijskih čet v Afganistan kot neprijateljski čin.

"Graf Zeppelin" spet v zraku.

Berlin, 24. apr. — Zrakoplov "Graf Zeppelin" je večer odplul proti Atlantakemu oceanu. Menda obkroži južnospadno Evropo. V kabini je 19 pasazerjev, med katerimi je tudi 70-letna žena.

Nekaj je narobe v Bologni.

Rim, 24. apr. — V Bologni je bilo ta mesec že 22 potresnih sunkov. Skoro vsak dan se mesto stresa.

Draga revolta sorbrjev proti Hooverju

Zbornica noče odgoditi ali odpraviti novega naselniškega zakona.

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je v svoji poslanici priporočil, da kongres odgodi ali odpravi spremenjeni naselniški zakon, ki določa, da kvote priseljencev v bodoče bazirajo na "narodnostnih virih," valed česar se kvote nekaterih evropskih dežel precej znižajo, dočim zelo naraste letna kvota iz Anglije. Zakon stopi v veljavo 1. julija t. l.

V tork sta bili pred senatnim odsekom za naseljevanje dve resoluciji, ki se ujemata s Hooverjevo željo. Senator Walsh iz Montane predlaga v prvi, da se zakon odgodi za nedoločen čas in senator Nye iz North Dakote predlaga v drugi, da se zakon odpravi. Naselniški odsek je pa s štirimi glasovi proti dvema zavrgel obe resoluciji.

Otvorjena proti prohibiciji

Illinoiska nižja zbornica odredila referendum. Čikaška zvezna veleporota noče tožiti.

Springfield, Ill. — Nižja zbornica je v tork odglasovala s 77 glasovi proti 65, da se odpravi državni prohibični zakon, če volilci države Illinois pri splošnem glasovanju prihodnje leto potrdijo sklep zbornice. Zdej mora glasovati še senat, kjer pojde trda, ker v senatu so suhači precej močni. Pred glasovanjem v zbornici je bila živahna debata, v kateri je večina poslancev neusmiljeno zigosila suhače.

Chicago — Druge vesti s polja prohibicije so:

Zvezna veleporota v Chicagu ima pred seboj obtožnice proti 25 osebam, ki so se pregrešile proti Volsteadovemu zakonu, to da obtoženi ni bil še nihče. Kakor poročajo, se veleporotniki ne zanesajo na pričanja prohibičnikov. Vse prijavitelne osebe so lahko kasnovane po postopnem zakonu, ki določa pet let zapora ali \$10,000 globe ali oboje. Zato je veleporota previdna.

Državni pravdnik Carbury v okraju Kane, okrog katerega se suče znana zadeva umora Lillian De Kingove radi pol galona vina v hiši, je odslavil vse suhaške vohune in od tistega časa, ko je bil izvršen omenjeni umor, ni bilo v okraju nobenega prohibičnega vlomna.

Kongresnik La Guardia iz New Yorka je 23. t. m. brzojavno vprašal metodističnega škofa Jamesa Cannona Jr., znanega apostola suše, zakaj se je vrnil iz Anglije v Ameriko na mokrem angleškem parniku namesto na suhem ameriškem.

ČUDEN SODNIK V PENNI!

Groši je organizatoriel s smrtjo.

Plymouth, Pa. — "Ukažem vam zapustiti Plymouth. Nikdar več se ne vrnite v to mesto. Ako to storite, ne bodeste dolgo živeli," se je zadril magistratni sodnik nad organizatorico Eleonoro Michaelsonovo, ki si je prizadevala organizirati tekstilne delavce, ko jo je opustil tožbe, "da je hotela vdreti na miren šod."

Organizatorice je policijska aretirala, ko je hotela vstopiti v družbi tekstilnih stavkarjev na šod stavkajočih tekstilnih delavcev. Ameriška unija za civilne svobodščine je najela zanj odvetnika, da se bo bojeval za njeno pravico, po kateri sme ostati v mestu.

Artačije komunistov v Romuniji.

Bukarešta, 24. apr. — Policija je večer aretirala 35 komunistov v Belkogenu. Spopadi med policijo in komunisti so bili v Kisinevu in Turnu-Severinu.

NA STAVBINSKE DELAVCE PREŽI NEVARNOST

Največ jih pomenovci na ta način, da padejo in visočine.

New York, N. Y. — Delavska komisarka Frances Perkins poroča, da največ stavbinskih delavcev ponesreži na ta način, da padejo visočine, ker opravljajo nevarno delo v visočinah.

Zdravstveni delavski biro je v sporazumu Ameriškega inštituta arhitektov izdelal priporočila, kako naj se stavbinski delavci varujejo nesreče na delu. Ta priporočila se ne nanašajo samo na varnostne naprave pri odrih, na lestvih in platformah, ampak tudi določajo, da morajo biti vsa nadstropja, vse odprtine pokrite s deskami, tanko ko se postavijo sidi do bližnjega nadstropja in preden se prične zidati nadaljnje nadstropje. Deske v vsakem nadstropju morajo pa se položiti, ko je postavljeno železno ogródje nadstropja in preden se prične zastavljati železne trame za nadaljnje nadstropje. Odprtine, skozi katere vozi elevator, morajo biti ograjene s dobre ograjo. Ljudje se smejo voziti le v tistih elevatorjih, ki so določeni za prevažanje ljudi. Samostojniki morajo biti montirani na trdno podlago in morajo biti na vrhu pokriti. Polag tah izločb so še druge za varnost delavcev. Te določbe se dvakrat preserejo, ker stanejo denar, in posledica so nesreče.

Hoover proti protislobodi napram zakonom

Pravi, da je Amerika "najkriminalnejša" med vsemi civiliziranimi narodi.

New York City. — Predsednik Hoover je 22. aprila v svojem prvem govoru, kar je zasedel predsedniški stol, pred 1100 lastniki in uredniki časopisov častikarake organizacije Associated Press spregovoril za "krepko izvajanje zakonov." Rekel je, da Amerika postaja vedno bolj "sločinaka" in je že "najkriminalnejša med vsemi civiliziranimi narodi," valed česar je v nevarnosti, da propade.

Hoover je dejal, da prohibicija je le "eden izmed mnogih zakonov, ki se flagrantno kršijo." Združene države so prve v umorih. Devetdeset ljudi je umorjenih letno in samo polovica mornarjev je aretiranih in manj kot ena šestina kaznovanih. V Ameriki je 50krat več ropov kot je proporcija s prebivalstvom v Angliji. Vse to dokazuje, pravi Hoover, da je ameriški aparat justice odpovedal službo in da so Američani izgubili spoštovanje do zakonov. Hudo je Hooverju, ko vidi, da se javno simpatično mnenje grej nagiblje k družini morilca, kakor pa k družini umorjenega.

Hoover je zaključil, da je treba takoj reorganizirati aparat "enforairanja" vseh postav in ljudstvo se mora strogo držati postav, vseh brez izjeme, dokler so v veljavi.

Spet ona vest o "smrtnih žarkih."

San Francisco, Cal. — J. B. Martin, električni inženir v San Franciscu, je odkril "smrtno žarko," ki razvijajo tri milijone voltov sile. Aparat za razvijanje žarkov je še tajnost. Odkritelj pravi, da vsako živo bitje, ki pride v pramen teh žarkov, je mrtvo na mestu.

Boljševizem v španski armadi.

Mendave, Francija, 24. apr. — Senzacionalni manifest, ki napača diktatorja Primo de Riveraja in razglasa, da se v španski armadi kmalu porodi boljševizem, je večerj krotil po Madridu.

Lobiljisti baronov zmagali v legislaturi

Pohabili so predlogo proti samovolji in samopašnosti železarske in premogovniške policije s nadomestno predlogo.

Harrisburg, Pa. — Tihl lobiljisti, ki sprejemajo ukaze od Mellonov, so preprečili poštna prizadevanja za omejitve moči železarske in premogovniške policije, ki je bila vedno pripravljena na ukaz svojih gospodarjev, pa tudi brez ukaza morili delavce. Zbornica je sprejela Mansfieldovo predlogo, ki samo izpreminja ime te razglase policije v industrijsko policijo. Proti predlogi je bilo oddanih samo dvajset glasov. Musmannova predloga je bila porazena v legislaturi. To predlogo so podpirali strokovno organizirani delavci in Unija za civilne svobodščine. Ako bodo pri prihodnji večji delavski stavki zopet padli koliki po glavah delavcev, ali če bodo ti privatni policaji zopet pobili kakšnega delavca do smrti, tedaj so delavci v Pennsylvaniji več ali manj krivi takih dogodkov, ker ob času volitev volijo kandidata, ki jih njim priporočajo profesionalni političarji. Ti jim ob času volitev obljubijo luno s neba, po volitvah, če so izvoljeni, jim pa pokažejo figo.

Svoboda govora in tiska!

Profesorja Barnes preganjajo. Zenska perspektivana.

Pittsburgh, Pa. — Dr. Harry Elmer Barnes, profesor sociologije, ki je pred nekaj meseci razburil ameriške javnosti, ko je na zborovanju znanstvenikov v New Yorku dejal, da je šč čas, da znanost zavre stari pojme o Bogu in grehu, ne sme predavati dijakom na kampusu pittburške univerze. Vodstvo univerze mu je prepovedalo vstop. Djaki so nato najeli privatno prazno stavbišče zraven univerze, kjer je dr. Barnes govoril veliki množici iz avtomobila.

New York City. — Mrs. Mary Ware Dennett je bila v tork pred sveznim sodiščem spoznana krivi, da je razširjala po pošti "nemoralno" tiskovino.

Mrs. Dennett je spsalala knjžičko "The Sex Side of Life or Advice to the Young" (Spolna stran življenja ali nasveti mladini), v kateri razpravlja čisto znanstveno o spolnem organizmu in s-fakth. Pisateljica je mati dveh otrok in povedala je pred sodiščem, da je spsalala to delo za svojega otroka, kasneje pa je po nasvetu prijateljice dala spis tiskati. Sodnik jo morda obsodi na pet let ječe, kajti zakon, na temelju katerega je bila obtožena, je zelo divjaški.

MESARSKA TVRDKA IZPRLE SVOJE DELAVCE V SCRANTONU.

Izprte delavce podpirajo organizirani delavci.

Scranton, Pa. — Štiri velike mesarske tvrdke Cudahy, Armour, Swift in Wilson so izprle v Scrantonu mesarske delavce, ki pripadajo k organizaciji. Mesarski kralji so to storili zategadelj, da bodo lahko znitali mezde.

Lokalna delavska centrala in rudarska organizacija prvega distrikta bosta podpirali izprte mesarske delavce.

Sovjetski finančnik odstavljen. Moskva, 24. apr. — Scheinmann, direktor moskovske državne banke, ki je bil nedavno v Združenih državah po industrijskih in finančnih poslih, je bil dne odstavljen. Vzrok je, ker ni dosegel v Ameriki pričakovanega uspeha, da bi bil pridobil Forda ali General Motors kompanijo za zgraditev avtne tovarne v Nižnem Novgorodu.

PREDSEDNIK PLETENINARSKA UNIJE ODPSTOPI

Slabo zdravje vzrok njegove resignacije.

Philadelphia, Pa. — Eksekutiva organizacije pleteninarskih delavcev je po svoji seji naznanila, da je predsednik Gustave Geiges podal resignacijo. Njegova resignacija stopi v veljavo z dnem prvga maja t. l.

Eksekutiva je apelirala nanj, da svoje resignacijo uvačuje. Geiges je odgovoril, da jo ne more zaradi slabega zdravja. Dokončaj bo važna pogajanja, ki se zdaj vrše a tovarnarji in nato poslane njegova resignacija pravomočna. Imenovana sta bila Carl Holderman iz Patersona, N. J., in Emil Rieve iz Milwaukeeja, da nasledita Geigesa. Oba sta dobro poznan odbornika organizacije pleteninarskih delavcev. Pravila dajejo moč članstvu, da lahko imenuje kandidata izmed drugih članov Narodnega odbora. Toda zdi se, da ne bo najbrž nihče drugi kandidiral.

Obširna in obsežna konferenca obsegajoča izredno velikega števila podjetnikov s organizacijo, se bo zdaj vršila prikrat. Tovarnarji vprašujejo za precej važnih kaucezij. Med temi zahtevami je tudi zahteva, da se uvede dvostronji sistem. Organizacija vtraja pri tem, da postoji proti dupstrojnemu sistemu temeljni ugovor, toda pri volji je uvaževati gotove modifikacije in razpisovati o njih.

Organizacija bo odposlala takoj še druge organizatorje na jug, da pomagajo mošem, ki jih je organizacija tekstilnih delavcev že odredila na jug.

ZELEZNIČARJI PROTESTIRAJO PROTI PREDOLGIM VLAKOM.

Zaslišanje se vrši v Springfieldu.

Springfield, Ill. — Pred zborničnim transportnim odsekom so pričeli zaslišanja, ki pokazujejo, da na železnih vseh se stavlajo vlake, ki so dolgi poldrug miljo. Zelezničarji zagovarjajo predlogo, ki določa, da vlaki ne smejo biti daljši kot pol milje. Oni izjavljajo, da je pol milje dolg vlak maksimalna dolžina, da sta življenja železnika oboja in lastnina še varni. Predolgi vlaki zapro v malih mestih vsa pesa, ki vodijo prek železnih tirov, tako da ne morejo ognjegasci na mesto požara, ako gori na drugi strani železniške proge.

Zdravilo zoper otroško paralizo odkrito.

Washington, D. C. — Kakor poročajo na zborovanju Narodne akademije znanosti, so v Rockefellerjevem zavodu za medicinalna raziskovanja v New Yorku prišli na sled pravemu zdravilu zoper otroško paralizo. Novo sredstvo v obliki seruma se vzbrižne v hrbtnico bolnika.

Preiskava umora v Aurori.

Aurora, Ill. — Veleporota okraja Kane je začela v tork zaslišavati priče v zadevi umora Lillian De Kingove, katero je ustrelil prohibičnik radi pol galone vina v hiši. Koronerska porota je pred nekaj tedni sklenila, da se prohibičnik Roy Smith obtoži uboja.

Sta Japoncev utonilo.

Tokio, 24. apr. — Japonski parnik "Tojo Kuni Maru" se je večeraj potopil, ko je zadel ob kletki pri rtu Erino ob južnem Hokaido. Po prvem poročilu je več kot sto ljudi odšlo s parnikom na morskno dno.

"Razoroževalno" delo v Ženevi leze v spanec

Tajna seja komisije. Ameriški načrt razburil fašiste.

Ženeva, 24. apr. — Deleatje pripravljalne komisije za razorožitveno konferenco so imeli večeraj tajno sejo, s čimer je komisija pogajala svojo obljubo, ko je v začetku izjavila, da bodo vse njene seje javne.

Ameriški načrt redukcije bojnih mornaric je povzročil konfuzijo med delegati veseli. Ne vedo kaj bi zdaj počeli. Ameriški program, ki ga je predložil Gibson v ponedeljek, so delegatje poslali svojim vladam v Londonu, Parizu, Rimu in Tokiju; vlade še niso odgovorile in najbrž ne bodo, ker morajo na načrt "studirati." Jasno je, da na tej seji ne bo storjenih nobenih korakov glede ameriškega načrta.

London, 24. apr. — Angliška vlada ne stori ničesar glede novega ameriškega načrta za redukcijo bojne flote, ker ne ve, če še ostane ali pade po volitvah prihodnji mesec.

Rim, 24. apr. — Fašistovski oficelni krogi se čmerijo radi novega predloga Združenih držav za zmanjšanje bojnih mornaric. Jeml jih, da je Amerika prišla s načrtom takoj, ko je italijanski kralj zadnji soboto ob otvoritvi fašistovske zbornice dejal, da je razorožen "lepo upanje." Fašistovski listi menijo, da bo ameriški predlog škodil angleški torijaki vladi, kateri Italija šeli smago pri volitvah. "Il Tevere" pa piše, da je najnovejša ameriška potesa "nov ameriški bunk" in dostavlja: "Ali nam ugaja? Ne!"

Nov serum za ponujanje vanje starcev in stark

Dr. Steinach na Dunaju je odkril nov proces.

Dunaj, 23. apr. — Dr. Eugene Steinach, znani šlesni specialiat, in dr. Erwin Last sta ta dni sporočila svetu, da sta odkrila novo in zanesljivejšo sredstvo za pomladitev starcev in stark. Dolej je Steinchova metoda obhajala v večpljenju spolne šles, zdej pa je zavrgel to metodo kot nezanesljivo in nevarno. Zlasti večpljevanje živalskih šles je popolnoma metoda.

Nova metoda je serum, ki se vbrizgne človeku pod kožo s navadno hipodermično iglo. Serum sestoji iz ekstraktov najboljših in najvirilnejših živalskih spolnih šles in učinku seruma je velikanski. Ekstrakti so tretirani na nov način, tako da se ohrani in prenese v sistem človeka avrežnost in efektivnost šles. Dr. Steinach pravi, da je njegov serum 250krat močnejši in učinkovitejši kot katero drugo sredstvo v ta namen, ki je doslej znano zdravnikom.

Župan si znižil plačo.

West Frankfort, Ill. — Župan N. J. Henson ima \$2000 letne plače. V tork je na naročilo občinskega sveta, naj mu zniža plačo na \$1200 in plače štirih komisarjev od \$1700 na \$999. Občinski svet je rad ugodil njegovji želji.

Hoopeston, Ill. — Tukajšnji novi župan dr. Fred E. Earl je nastopil službo za 50c na leto. Že 17 let, odkar je bilo to mestce inkorporirano, plačujejo župana po 50c letno in aldermane po 25c.

Ford zgradi tovarno v Winnipegu.

Winnipeg, Man., Kanada. — Henry Ford zgradi tukaj avtno tovarno, ki bo stala osem milijonov dolarjev.

Kriza v Avstriji.

Dunaj, 24. apr. — Dr. Otto Ender, gubernor Vorarberga, je odklonil mandat za organiziranje nove koalicijske vlade v Avstriji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (levon Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cetero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inosestivo \$9.00.
 Naslov za vse, kar ima stik s listom:
 "PROSVETA"
 2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
 "THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.
 MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju n. pr. (March 31-1927) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovno je posveščano, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ TO CINCANJE S SENATORJEM VAROM?

Vprašanje je jasno: Ali je senator Vare opravičen do svojega sedeža, ali pa ni?

Ze dve leti je sedež senatorja prazen v senatu. Senatorji so že privadili, da vidijo sedež prazen, na katerem se blišči ime "Wm. S. Vare," kadar pridejo v senatno dvorano. Senatorji bodo kmalu oddali svoj odlok v zadevi, ki je že dve leti predmet razgovora v washingtonskih političnih krogih in razprav v ameriškem časopisju. Ali bo pogled na prazen sedež in tiskano ime na tem sedežu kaj vplival na senatorje, ko bodo oddali svoj odlok? Ali bodo senatorji imeli toliko šaljivosti v sebi, da bodo rekli: Kaj pa je eno ime? Ali bodo imeli dosti poguma, da bodo glasovali, da morajo biti volitve čiste? To so vprašanja, ki se vsiljujejo ljudem, ki razmišljajo o vprašanju: Kako bodo senatorji glasovali o Varu, za katerega izvolitev se je razsiral denar, kakor da prihaja iz blagajne, kateri je treba le reči: "Blagajna, napolni se," pa je zopet polna in zvrhana z denarjem. Dobro je, da si pokličemo v spomin dogodke zadnjih let, da razumemo, zakaj je prazen sedež v senatu, na katerem se blišči ime "Wm. S. Vare."

Dne 19. maja leta 1926 je senat sprejel resolucijo, ki je določila, da se ustanovi izreden odsek za preiskavo izdatkov pri senatnih primarnih volitvah in pri splošnih volitvah, ki so se vršile v omenjenem letu. Mr. Vare je imel torej lepo priliko, da se zasliši njega v oseh ali pa skozi njegovega odvetnika.

Dne 10. januarja 1927 je bil predložen volilni certifikat, ki ga je podpisal guvernér države Pennsylvania. Guvernér Pinchot je zavzel stališče, da mu je nemogoče predložiti rednega certifikata o izvolitvi, kajti glasovi so bili ukradeni za mr. Vara in denar, ki je bil potrošen za izvolitev mr. Vara, ga vodi do spoznanja, da poročila o volilnem izidu ne predstavljajo volje suverenih volilcev v Pennsylvaniji.

Istega dne je bila sprejeta senatna resolucija 324, ki je dala izrednemu odseku moč, da se polasti volilnih zapisov glede splošnih volitev, ki so se vršile dne 2. novembra leta 1926.

Proti temu se je pojavil lokalni odpor in v gotovih okrajih je bilo treba uvesti sodnijsko postopanje, da so bili zapiski izročeni.

Izredni odsek je vprašal za več moči ob času kongresnih počitnic, a jih ni dobil, ker je senator David Reed iz Pennsylvanije obstruiral.

Ko se je senat sešel k zasedanju v mesecu decembru leta 1927, je sprejel resolucijo, v kateri je odrekal sedež mr. Varu, češ, da se vrši preiskava o njegovi izvolitvi po izrednem odseku.

Dne 20. februarja leta 1928 so izročili senatnemu odseku volilne zapiske. Najetih in zapriseženih je bilo veliko ljudi, da pregledajo in preštejejo glasove.

Mr. Vara so obvestili, da bo zaslišanje pred odsekom zaključeno, ako ne želi nadaljnega zaslišanja. Vare je odgovoril, da nima kaj povedati, kar že ni povedal v svojih prejšnjih izjavah.

Kasneje je odsek sklenil, da zopet povabi Vara, da pride predenj. Odgovoril je, da ne more priti, ker trpi na neprebavnosti. Prišel je njegov odvetnik in izjavil, da mu nič znanega, kar bi predložil odseku v interesu svojega klienta. Odsek je navzlic temu sklenil, da da Varu še eno priliko. Dne 19. maja je poslal njemu vabilo skozi njegovega odvetnika. Odgovoril je dne 28. novembra in dejal, da ne more priti, češ, da ga je zadela paraliza po udeležbi konvencije v Kansas Cityju. On in njegov odvetnik sta na to prejela kopijo odsekovnega poročila in dovoljeno je njima bilo, da podasta še eno vlogo poleg že podane izjave.

Dne 22. februarja je odsek predložil senatu popolno poročilo o zadevi. Na podlagi tega, kar je preiskava dognala, je senator Norris predložil resolucijo, ki odreka Varu senatni sedež. Ta resolucija čaka še na rešitev.

Bolezen Vara, ki še traja, tvori namišljen vzrok za odlašanje senatne akcije. Ampak pravi vzrok je popolnoma drug in sicer ta, da se zagotovi primerno število

glasov, da se Varu prizna sedež navzlic odsekovemu poročilu. Ampak vprašanje je jasno: Ako je bil Vare pravilno izvoljen, tedaj mu gre sedež. Ako ni bil pravilno izvoljen, tedaj mu ne gre sedež. Kaj se smatra za pravilno izvolitev, pa govore jasno sprejete senatne resolucije v tem oziru. Ako javna vest ne spi in ni slepa za dogodke, tedaj obvesti senatorje, da je treba rešiti to vprašanje, na podlagi dognanih faktov. Zakaj to cincanje?

GLASOVI IZ NASELBIN

Clevelandski solisti v Chicagu. Chicago. — Prihodnjo nedeljo, dne 28. aprila popoldne, bo v dvorani SNPJ koncert, na katerem nastopijo najboljši clevelandski solisti — L. Belle, F. Plut in A. Eppich, na katere je vsa slovenska naselbina v Clevelandu ponosna, in ravno tako so ponosni tudi rojaki v onih naselbinah, v katerih so že nastopili, tako npr. v Girardu in Youngstownu, O., in tako so ponosni Slovenci v Detroitu, kjer so preteklo nedeljo 21. aprila nastopili s svojim programom, in izvajali ga tako, da so bili primorani ponoviti marsikatero pesem, pridati novo točko, in postužali kar niso mogli zapustiti dvorane. In to priliko bomo imeli tudi Slovenci v Chicagu prihodnjo nedeljo.

Belle, Plut in Eppich so mojstri v petju kakor tudi dramatskem nastopu. In da so se izvežbali toliko, da lahko nastopijo na vsakem odru, ne samo diletantem, je zaaluga njih samih, ker izvežbali so se s svojimi lastnimi sredstvi brez kakke tuje pomoči; žrtvovali so svoj prosti čas, svoje prihranke. Po trudopolnem delu v tovarni, so pohajali v pevsko šolo, in to je treba vpoštovati, vpoštovati tako, da napolnimo dvorano, v kateri bodo nastopili in jim s tem dali priznanje za njih trud.

Program, katerega bodo izvajali, vsebuje lepe narodne pesmi, popevke, katere smo popevali v stari domovini; Fanteje, ki so "ili na vas" ali k "ljubičam v vas"; vsebuje šaljive prizore iz vsakdanjega življenja; in za "nameček" so pridali tudi izbrano pesem iz opere "Tosca", in da se zadovolji tudi one posetnike, ki radi čujejo kako pesetnik, ki radi čujejo kako pesetnik, in v angleščini, bo L. Belle zapel "For You Alone". Program je v resnici skrbno izbran, raznolčen in obširen, kot lahko razvidite iz naslednjega:

1. "Vasovalec", E. Adamič, poje L. Belle.
2. "Bleda luna," narodna, poje L. Belle.
3. "Zviti Jaka, cestni pometlač," kabaretna točka s petjem, izvajata A. Eppich in F. Plut.
4. "Spomin", I. Zorman, poje L. Belle.
5. "For You Alone," Gihl, poje L. Belle.
6. "Pred slovesom", I. Zorman, poje L. Belle.
7. "Pod okence pridem," narodna, pojeta L. Belle in F. Plut.
8. "Moj spominček," narodna, pojeta L. Belle in F. Plut.
9. "Gustel, kje so tvoji kodri," kabaretna točka s petjem, izvajata A. Eppich in F. Plut.
10. "Planina," E. Adamič, poje L. Belle.
11. "Skrivnostna harmonija," arija iz opere "Tosca", poje L. Belle.
12. "Po gorah grmi in se blika," narodna, poje F. Plut.
13. "Pesem," J. Ivanuš, poje F. Plut.
14. "Domovini", B. Ipavec, pojeta L. Belle in F. Plut.

Vstopnice so že v predprodaji in dobite jih pri članih kluba št. 1 JSZ, v uradu Proletarca in pri tajniku kluba Petru Berniku; cena je \$1. Sezite po vstopnicah, opozorite na ta koncert svoje prijatelje in znance, in jih pripeljite s seboj v dvorano SNPJ, 27th st. in Lawrence ave. Ako boste zamudili ta koncert, boste zamudili nekaj, česar ne boste imeli zopet prilike udeležiti se. Pričetek koncerta točno ob treh popoldne. — Udeležite se, ne bo vam žal! — P. O.

K slavlju 25 letnice. Ringo, Kans. — Delavske razmere so tukaj slabe, kot je že tukaj navada, posebno v poljuju, ker večina rovov zapro do jeseni in delavci se selimo kamor pač kateri more.

Društvo "Biser" št. 228 SNPJ je praznovalo 13. aprila 25 letnico matere SNPJ. Ker so naši člani precej raztreseni po okolici, sva se s tajnikom podala večina do vseh članov in članic in se posebej razločila namen proslava, kar je imelo dober uspeh;

skoro večina se je udeležila proslave in imeli smo prav prijeten večer. Staro in mlado, vse je bilo veselo, k čemur smo seveda val pripomogli, nekateri posebno dobro, da je v resnici izgledalo, da proslavljamo jubilej 25 letnice. Članstvo društva 228 je pokazalo, da se zaveda koliko je že jednota storila dobrega. Sep. Ana Per iz ml. oddelka nas je nagovorila v slovenskem jeziku, kar je lepo, da se mladina tudi pri naši št. malo oživi. Br. Frank Rogelj ml. nam je razložil v angleščini položaj jednote, zakar se mu družajvo zahvaljuje, kakor tudi brat Frank Roglju st., ki nam je v spodbudo tudi par šaljivih povedal, da je bilo tudi dosti smeha. In naš tajnik Matt Settina o zgodovini naše jednote. Se je takoj drugi dan pokazalo na redni seji, ko smo pridobili 3 kandidata v odrasli oddelek in 3 v mladinski.

Napredek nam je zagotovljen, samo malo truda je potreba in SNPJ nam bo še v bodoče v pomoč kot nam je bila dosedaj.

Z bratskih pozdravom! Alb. Nagrudnik, predsednik.

Prvi maj — praznik delavcev! Chicago. — Dan 1. maja je izbralo delavstvo za svoj praznik. Ta dan proslavljajo delavci po vsem svetu. To je edini dan, katerega si je izbralo delavstvo samo za svoj praznik, in valed tega ga moramo tudi dostojno proslaviti. Razne verske sekte in države so določile gotove dneve za praznike; iste se vaeopsvod proslavljajo ali praznuje tako, kot so določili oni, ki so izbrali dotične dneve: Nekateri se praznuje najbombastičnejše in z raznimi ceremonijami. Najbo delavstvo na dan, katerega si je samo izbralo, spatično? Ne, ampak praznovati ga moramo, kot je primerno za delavce, oni aloy, ki producira vse, od katerega je obstoj človeške družbe odvisen.

Klub št. 1 JSZ v Chicagu je tudi letos — kot prej vsako leto — sklenil, da se proslavi ta edini delavski praznik kot je mogoče v danih razmerah in okoliščinah. Proslava se vrši v sredo 1. maja zvečer v dvorani SNPJ ob osmi uri. Zavedni odsek je izdelal program, ki nadkrli vse dosedanje ob tej priliki. Na programu, ki bo priobčen v naslednji številki Prosvete, je kratka igra, drama iz življenja premozarjev "What Price Coal." Izvajana bo v angleškem jeziku. Nastop hrvaškega tamburaškega zboru "Zrinski" v več točkah; deklamacije, govori in nastop soc. pevkega zboru "Sava." Po izčrpanem programu bo zabava in ples. Vstopnina je samo 35c. Vstopnice se dobijo pri članih in članicah kluba št. 1, v uradu Proletarca in pri tajniku kluba Petru Berniku.

Rojaki-delavci in delavke, nabavite si vstopnice in udeležite se te proslave. Na ta dan se zbirajo delavci v vseh deželah in demonstrirajo za svoje pravice. Ali naj homo mi tukaj apatični, brezbrizni, da nas bo vladajoči razred še bolj zatiral, še bolj izkoriščal, kratil pravice? Ne, ampak pokazati moramo, da smo delavci, ki produciramo vse, kar potrebuje človek, upravičeni do vseh pravic in vseh ugodnosti. Ako se sami ne bomo zavedali tega, nam nihče ne bo priznal sam. Pokazimo, da smo ljudje, da se zavedamo svojih pravic in da ne maramo biti le predmet večnega zatiranja in izkoriščanja. — P. O.

"Grička Vještica." St. Louis, Mo. — Tukajšnji hrvatski Sokol priredi v nedeljo 5. maja petdejsansko dramo "Grička Vještica." Uprizori Jo dramski zbor "Nada" iz Chicaga v Sokolski dvorani, 1439 Chouteau ave., pričetek ob 2. popoldne. Vstopnice v predprodaji 75c, pri vratih \$1. — K veliki udeležbi vabi

Odbor "Sokola."

Prvomajska proslava. Cleveland, Collinwood. — Člani soc. klubov št. 27 in 49 JSZ so se sporazumeli, da letos skupno praznujejo Delavski praznik 1. maj, in sicer v sredo, dne 1. maja, zvečer ob 8. uri. Običajno smo proslavljali Prvi maj prvo nedeljo v maju, letos bo v tem izjema, da praznujemo naš praznik na pravi dan.

Na programu bodo govori v slovenskem in angleškem jeziku. Peyski društvi "Zarja" in novoustanovljene Slovenske zadružne zveze bosta zapela par pesmi, nakar sledi domača zabava in ples. Vrši se v Slovenskem delavskem domu, 15335 Waterloo road, v spodnji dvorani. Vstop prost. Vabimo na veliko udeležbo. — Odbor.

70-letnica stare naseljenke. Calumet, Mich. — Mrs. Barbara Bajuk, vdova, ki živi s svojim sinom Tonstom na 9. cesti v Calumetu, je te dni obhajala svoj sedemdeseti rojstni dan. Velika družba prijateljic in prijateljev jo je počastila na njenem domu. Mrs. Bajuk je ena najstarejših naseljenk v Calumetu. Sem je prišla pred 37 leti. Rojena je bila v Čurilah pri Metliki na Belokranjskem. Kljub sedemdesetletni leti je še vedno zdrava, krepka in živahna. V veseli družbi preseneti vsakogar s svojim petjem. Se vedno poje okrogle. Na svoj sedemdeseti rojstni dan je pela kakor dekle. Še mnogo let naj živi in poje. — Poročevalac.

Rojak smrtno ponesrečil. Sublet, Wyo. — V tukajšnjem premozarstvu št. 5 je dne 9. aprila smrtno ponesrečil rojak Max Robnik, ki ga je povozil in razmesaril janski motor. Bil je član društva št. 267 SNPJ, star 51 let. Doma je bil iz Luče na Spodnjem Štajerskem, po domače Hribarski. Pogreb se je vršil v nedeljo 14. aprila. Spreveda se je udeležilo veliko članstvo, sodrugov in članov rudarske unije.

Iskrena hvala vsem za darovane vence, naklonjenost in pomoč. Pokojnemu ohranimo trajen spomin, prisadeti družini naše globoko sožalje! — Tu zapuščila soprogo in bratrance, v domovini pa mater, tri brate in tri sestre. F. N., poročevalac.

Prvomajska proslava. Milwaukee, Wis. — Skupno prvomajsko slavlje obhajata tu soc. pev. zbor "Naprej" in klub št. 37 JSZ dne 28. aprila v SST dvorani. Ker je ta prireditelj v proslavo Prvega maja, delavskega praznika, pričakujemo naklonjenost naše milwaukeeke naselbine. Koncertni program vsebuje narodne popevke mešanega in moškega zboru, ter solopjevov. Nekaj novega bo arija iz znane opere "Trobador." V nji nastopijo solisti, s spremljevanjem mešanega zboru s pesmijo "Miserere." Zvečer bo uprizorjena trijejsanska drama "Kralj na Betajnovi."

Pričetek koncerta ob 2:30 in igre ob 7:30 zvečer. Vstopnina 75 centov. Victor Petek.

Kratke vesti. Jenny Lind, Ark. — Dne 14. aprila amo na Douglas pokopališču pokopali rojaka Joe Kogejca, ki je dne 12. aprila izvršil samomor. Rojen je bil v vasi Vojsko na Notranjskem, star 51 let. V Ameriko je prišel l. 1907. Vzrok samomora današnji družabni red, beda. Ljudje pravijo, da se mu je omračil um. Bil je član tukajšnjih društev št. 24 SNPJ in SSPZ. Bil je splošno priljubljen in naprednega mišljenja. Blag mu spomin!

Tukaj delamo le po dva dni v tednu in seveda tudi zaslužek ni nič kaj prida, ker so večinoma vsi rovi stari. Drugače pa je prav prijetno tu na jugozapadu, ker se mati narava še dalj časa šopiri v vsej svoji krasoti. Bratski pozdrav! — Mike Pike.

"Zanimiv material." Terre Haute, Ind. — Od srca sem se namejala, ko sem čitala, da je naš "Nekdo" poslal "A. S." tisti zanimivi material o meni. Ha, ha! Uredništvo pa mi je odgovorilo, da je sicer zanimiv, vaezno zaenkrat ga ne bo priobčilo, ha, ha. In če ga "A. S." ne priobči, ki je kovačnica za neresnico in blatenje, tedaj mora biti tisti material res zanimiv! — Mica Kovarova.

OPAZOVANJA

Zakaj ne "Elovecarija"? Na kilometerski histerični izbruh prijatelja Trunka o "svinjariji" le tole:

Trunku je treba dvakrat povedati, predno se mu zasveti v glavi kaj je na stvari. Ali ni to čudno? Saj ne pišem Einsteinovih formul četrtje dimenzije! Kar sem pisal o Boccacciju in po njem zbranih slikah spolnega življenja med duhovščino njegovega časa in kar sem k temu dodal iz zgodovinskih knjig, sem to omenil zato, da g. Trunku pokazem, da so "svinjakarke" (Trunkov izraz) razmere njegove dobe narekovali Boccacciju "svinjakarke" spise.

Z besedo "svinjarija" glede spolnih zadev operira Trunk in njemu enaki veraki moralisti, ne jaz. Jaz ne poznam nobene "svinjarije" pri človeku v tem oziru, kajti kar človek počenja, je čisto človeško — svinja in nobena druga žival ne počenja tega. Pravilen izraz za vse spolne ekstremnosti bi bil "Elovecarija". Edini človek je uvedel komercialno in zakonsko (brez ljubezni) prostitucijo; edini človek pošiljuje otroke in živali, prašič ne dela tega! Ljudje, ki so temu podvrženi, so bolni, ne svinjaki. Najmanj pa so svinjaki normalni ljudje, ki žive v čistih odnosih spolne ljubezni, ki je potrebna za človeško zdravje in srečo — pa naj bodo ti ljudje duhovniki, cerkveni knezi ali navadni pastirji in krampači.

Glavni point pri vsem tem je, da kompletin hinavci — pa naj bodo zgoraj ali zdoaj, na desni ali levi — opietajo s "svinjarijo." Ko jim pokažeš, da so tudi oni ljudje z vsemi naravnimi apetiti in podvrženi boleznim, pa tebe naženejo s hinavcem in avlino! Such is the grandeur of life!

Potni listi za ameriške državljane

Potovanje v inozemstvo je vedno bolj priljubljena zabava Amerikancev po rojstvu ali po naturalizaciji. S priseljenci, ki še niso ameriški državljani, je ista stvar. Povprečno pol milijona ameriških državljanov gre vsako leto na izlete v inozemstvo, kjer trosijo 800 do 900 milijonov dolarjev. Kar se tiče tukaj nastanjenih inozemcev, jih je leta 1928 zaposlilo za "permit" kakih 118.000.

Ameriški pasport se izdajajo le ameriškim državljanom. Edino secretary of state ima pravico izdajati potne liste (passports). Ako on hoče, jih sme odreči.

Pa zakonu le osebe, ki dolgujejo zvestobo (owe allegiance) Zdrženim državam, naj bodo državljani ali ne, smejo dobiti ameriške pasporte. Zgornje besedilo pomenja, da morejo dobiti potne liste tudi prebivalci ameriških posestev (na pr. Filipinci), dasi niso ameriški državljani. Kdor ima le "prvi papir," je izrazil le namen zapriseči zvestobo Zdrženim državam in on nima pravice do ameriškega pasporta.

Kdo se sme vključiti v potni list?

Le osebe, ki dolgujejo zvestobo Zdrženim državam, smejo biti vključene v potni list. Ameriški državljan ne sme vključiti v svoj potni list tudi svojo ženo, ako je ta še vedno inozemka.

Pod pogojem, da so spodaj navedeni sorodniki Zdrženim državam podaniki Zdrženim državam, sme moč oziroma oče vključiti v svoj potni list svojo ženo in doletne otroke. Potni list ženske sme vključiti nedoletne otroke. Starejši brat sme vključiti mlajše brate ali sestre. Nedoletni vnuk, vnukinja, nečak ali nečakinja smejo biti vključeni v potni list dotičnega sorodnika, ako njihovi starši oziroma varuhi izjavijo to željo v prošnji za potni list.

Člani družine (razum ženo), ki imajo čez 21 let, morajo imeti posebne potne liste.

Koliko stane potni list?

Pristojbina za prošnjo za potni list stane \$1 in za izdani potni list treba plačati \$9. Sorodniki ameriških vojakov ali mornarjev, pokopanih v inozemstvu, ne plačujejo nikake pristojbine, ako gredo obiskat grobove.

Ameriški sveti Juri. Mister Hoover je navlekel naše viteški oklep stare garde, za del sulico na ramo in zajahal konja — starega krampa s prijere — pa hajd v vojno. Zakadil se je v imenu vseh zakonov v zrnja vseh zločinstev v Ameriki. Herojska vloga!

Hoover pravi, da je Amerika "najbolj zločinska dežela med vsemi civiliziranimi narodi." To je že nekaj. Če "prvi državljan" tako reče, mora biti nekaj teže. Kje je ostala Rusija? Ali ni bila pribita sodba, da je Rusija dežela največjih lumparij pod solncem? Toda pardon — Rus vsakaor ni med civiliziranimi narodi! Res je bila visoko civilizirana pod carji, dokler je revolucionarje in morilce obešala ko se je pobarbarila, je začela streljati morilce in kontrarevolucionarje. V civiliziranih deželah še obešajo ali sežgejo z električno trliko.

Hoover je pozabil omeniti, da so Zdržene države najrazvitejša kapitalistična sila na svetu. Mogoče ima to kaj opraviti z rekordom zločinov. Kapitalizem ki ubija in ropa na debelo, je šola za morilce in tatove na drobno. Dalje je pozabil povedati, da je Amerika dežela največjega hinavstva in fanatizma med vsemi civiliziranimi narodi (Italija in Španija ne spadata sem). Prohibicija — Hooverjev "plemeniti eksperiment" — je plod tega hinavstva in fanatizma. Morda ima tudi to kak zveze s rekordom hudodelstev.

Slabo je res, še slabše pa je ko misli Hoover, da bo s strojim izvajanjem vseh zakonov dvignil Ameriko med angelo. Zdravilo je slabše kot bolezen. Hoover se je postavil med bogce, ki so splezali na visok lipo v bedakovem paradizu in izgajajo vejo, na kateri sede ... Zeleti je, da dobro padejo.

Pristojbino treba plačati v gotovini ali po poštnem money order. Čeki se ne sprejemajo.

Prošnja za potni list. Kdor prosi za potni list, mora vložiti pisмено prošnjo. Tiskovine v to svrhu daje State Department na raspolago. Prošnja mora biti zaprisežena pred klerikom federalne vlade ali državnega sodišča, vpravičenega za naturalizacijo, oziroma agentov državnega departamenta. Prošnja se pri njih vložiti. Prošilec mora med drugim navesti mesto in dan rojstva, koliko časa namerava ostati v inozemstvu in svrha ho potovanja. Treba priložiti dve fotografiji na mehkem papirju in zapriseženo izjavo državljan in pozna prošilca. Ako prošilec ima kak stari ameriški potni list, ni treba priče.

Prošilec, ki je državljan valedne naturalizacije, mora navesti predanost, ko se je priselil, do prestanega bivanja v Zdrženih državah, sodišče, kjer je bil naturaliziran in, ako je po naturalizaciji stanoval v inozemstvu, kje in koliko časa je bil inozemstvo. Treba predložiti državljanako spričevalo ali overovljeni prepis iste. Tujerodni državljanka, ki je postala ameriška državljanka valed poroke z državljanom pred 22. septembrom 1922, mora predložiti dokaz o moževem državljanstvu. Ako naj bo žena vključena v potni list moža, treba vedno dokazati da je ona državljanka.

Inozemka, ki se je poročila ameriškim državljanom po 22. septembru 1922, ni postala ameriška državljanka valed poroke. Ona ne more dobiti ameriškega potnega lista, ne more biti vključena v potni list moža, razun ako je sama s uspehom zaprosila za naturalizacijo. Ako je še vedno inozemka, naj se poda na konzulat države, h kateri še vedno pripada. V nekaterih slučajih je mogoče, da konzul te ali on države ji ne bo izdal potnega lista, ker po zakonih dotične države ženska izgubi izvorno državljanstvo valed poroke z inozemcem. V takem slučaju ne prestane drugega kot sestaviti affidavit of identity and nationality (mesto potnega lista). Treba poprej zasigurati, da-li bo do konzula, koder dotičnik p...

(Dalje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

SLIKAR RIHARD JAKOPIČ

(Izvirno.)
Ljubljana, 3. aprila 1929.
Naš največji živi slikar Richard Jakopič bo dne 12. t. m. praznoval svoj 60. letnico. Vsem, ki količkaj poznajo razvoj slovenske kulture zadnjih desetletij, bo znano ime Jakopiča in vsem je poznana njegova postava, njegov obraz z globokimi, čistiimi očmi in veliko brado. Ob tej priliki 60-letnice naj ob kratkem podamo kratek življenjski in razvoj njegove slikarske umetnosti, namreč zunanjo pot tega njegovega razvoja.

Rojen je bil Jakopič v Ljubljani, v Krakovem, 12. aprila 1869. Oče Franc mu je bil po poklicu imovit trgovec z deželnimi pridarki, mati Neža pa je bila doma iz Šiške. Richard Jakopič je bil najmlajši izmed osmih otrok. Obiskoval je ljudsko šolo na Grabnu v Ljubljani ter se že zelo zgodaj bavil s slikarstvom oziroma z risanjem. Vstopil je potem na realno, kjer se je pri profesorju slikarju Globočniku brzo razvijal v talent. Risal in slikal je že pokrajino, motive iz Mestnega loga od Krima. Ko je oče videl nadarjenost sina za slikarstvo, je najel zanj še Jurija Tavčarja za zasebnega učitelja slikanja. Leta 1887 je izstopil iz realne kot šestdesetletnik in je že isto jesen napravil na dunajski akademiji izpit za sprejem ter se tudi vpisal. Jakopič pa je kmalu zbolel in moral je nazaj v Ljubljano. Vrnil se je drugo leto ter prestal teoretične študije in izpizne, l. 1889 pa je že odšel v Monako na akademijo, ki je že takrat slovela za najboljšo in od koder je prihajala najboljša generacija slikarjev. Ferdó Vesel, slikar, ga je tam priporočil profesorju Rauppu, pri katerem se je učil nekaj semestrov. Naslednje leto pa se je Jakopič ustabil v Albetovi šoli, kjer je našel zaželjeno prostoto, sebi sorodno smer v slikarstvu, množico modelov in znano družbo. Z Veselom sta tedaj delala barvna in svetlobna študija na prostem in sta začela impresionistično slikati še predno je bil impresionizem kot program postavljen. Jakopič je večkrat doma in v tujini za revolucionarja in novotarja. Od leta 1900 živi v Ljubljani in se posveča samostojnemu slikarskemu delu. Sogledoval je tudi v vseh kulturnih naporih slovenskega naroda, bil med ustanovniki slovenskega umetniškega društva in pomagal pri organizaciji prve slovenske umetniške razstave. Leta 1901 je hodil slikat s slikarjem Jamo na Hrvaško, 1902. se je preselil v Skofjo Loko, kjer je prejel risal in slikal, 1903. pa je odšel v Prago k slikarju Hynaisu, kjer je študije izpopolnjeval. Naslednje leto je skupno z Groharjem, Bernekerjem in Žmitkom priredil na Dunaju razstavo in ustanovil društvo Savo. Isto leto je uredil slovenski oddelek I. jugoslovanske umetnostne razstave, se potem vrnil v Skofjo Loko in se poročil z Ano Czernyjo. Takrat je bila za naše slikarstvo nekaka zlata doba, ko so Sternem, Grohar in Jakopič slikali v okolici Skoje Loke. Leta 1905 je bil delegat za avstrijsko umetnostno razstavo v Londonu, naslednje leto pa se je stalno naselil v Ljubljani na Turjaškem trgu 2 (v sedanjem Delavskem domu), kjer stanuje še danes. S slikarjem Sternem sta ustanovila svojo slikarsko šolo. Do tedaj v Ljubljani še ni bilo nobenega razstavnega prostora, pa je začel Jakopič z akcijo za zgraditev paviljona in ga je po silni borbi z gmotnimi neprilicami dogradil leta 1909, in ga otvoril s III. slovensko umetniško razstavo. Živi v Ljubljani ter je prav pred kratkim dokončal veliko delo, poslikanje večje mestne stanovanjske hiše na Ahacjevi cesti.

Jakopič je velik umetnik in človek. Ne le da je za umetnost mnogo trpel, ji postavil prvi hram, nego se je zanj boril tudi na popriški kulturne politike. Često je moral zgrabit za pero ter jo — brani. Mlade talente kiti in jih vodi v umetnost ter smatrajo v njem vsi mladi umetniki — in ne le slikarji — človeka, ki je po svoji moči sedaj edini v našem kulturnem življenju.

nju. Značaj, kakršen je, se mora venomer boriti tudi z gmotnimi razmerami ter je večkrat je zapisal in še večkrat povedal kako pikro na račun postopanja z našimi umetniki v tej državi. Zdar, ko se je prebil do 60-letnice, je še čvrst in sredi svojega dela.

Podpolkovnik Geroč oproščen.
Zagreb, 3. aprila 1929.
Dasi se je tekom preiskave proti podpolkovniku Geroču pisalo mnogo o zlojedstvih, ki jih je baje zagrešil o priliki avstrijske okupacije Srbije in posebno za časa topliškega upora, vendar je ko pri razpravi ob zasliševanju prič razproje pričanje; da bo podpolkovnik Geroč najbrže oproščen. Priče niso moglo izreči o Geroču ničesar dokazanega in kar bi bil Geroč sam zagrešil. Kolikor je zagrešil je pač zagrešil kot eden izmed vijakov v stroju avstrijskega militarizma.

Porotno sodišče v Kragujevcu je Geroča res oprostilo ter utemeljevalo to s tem, da Geroč neopredno ni bil kriv ali skrivni zločin ropanja in požiganja celih vasi, da je Geroč s svojim bataljonom došel v Kragujevaško oblast že potem, ko je bil upor zaduščen. Dalje pravi sodišče: "V tem času je došel za ojačanj tudi obtoženi Geroč, sodišče se je uverilo, da je bataljon, ki mu je pripadal, izvršil pri prehodu preko naselbin množična dejanja, ki bi jih bil mogel opustiti. Mnogi ljudje so bili postreljeni in mnogo vasi požgane. Vendar porotno sodišče ni mnenja, da je obtoženi Emil, oziroma Milan Geroč, kot komandir čete osebno iz lastne pobude ali iz krvoželja ubijal in odrejal, naj se poblija možje, žene in deca. Porotno sodišče tudi ni uverjeno, da je obtoženi Geroč osebno ali iz krvoželja odrejal, naj se zažgo vasi. Zato porotno sodišče ne more s temi dejstvi, ki so jih drugi vršili, obremeniti obtoženega Geroča. Dognano je, da je ta dejanja zagrešil Mihael Weissmueller."

Nato sodišče samo zavrže nekatere izpovedi prič, češ, da so se zmotile ali pa govorile po pregovarjanju. Sodišče je tako oprostilo Geroča vsake krivde, tar je bil obtoženec po 20 mesecih takoj izpuščen na prosto.

Geroča so aretirali po desetih letih na ovadbe, ki so jih neki srbski žurnalisti v "Vremenu" iznašali. In pokazalo se je: vojna je zlo, in vsi tisti, ki aktivno sodelujejo, sodelujejo v tem zlu. Geroč, Hrvat po narodnosti, je bil avstrijski oficir, ker je pač moral izvrševati povelja, če ne bi jih drugi in bi tudi nad njim izvršili zadnje "povelje" ... Po prevratu pa je bil — jugoslovanski oficir, od koder so ga vrgli v ječo in predlagali vislice.

Da zabeležimo nov napredek.
Beograd, 4. aprila 1929.
Koncem marca je imelo društvo "Ogonyj" katerega cilj je propaganda za seziganje mrilčev, svoj letni zbor. Društvo samo je bilo ustanovljeno pred 25 leti in so bili med ustanovniki znane osebnosti: dr. Kujundžič, dr. Slobodan Ribnikar, ustanovnik največjega beogradskega dnevnika "Politika", dr. Vukadinović, dr. Maksimović, dr. Ivković, etc.

Zbor je otvoril predsednik društva dr. Kujundžič, ki je v lepem govoru podal zgodovino društva, ki se je moralo v teh letih obstojati s silnimi težkočami in šele sedaj je prišlo do uspeha. Šele koncem lanskega leta je bilo odobreno seziganje trupel tistih, ki to sami želijo. Tako je pričakovati, da dobi naša država kmalu svoj krematorij in stopila s tem v vrsto kulturnih držav.

Pred vojno ni bilo dovoljeno seziganje le v balkanskih državah in v Avstriji. Po vojni pa je 1919 leta postavila Čehoslovanska svoj prvi krematorij in danes jih ima že šest. Tudi Avstrija in Madžarska sta dobili po svoji svoje prve krematorije. Sedaj bo tudi Jugoslavija dobila svoj krematorij in nam bo dana možnost, da razpolagamo sami s svojim truplom po smrti.

Vsekakor je v vseh ozihrh bolj pripravljivo seziganje trupel in bo krematorij dobil gotovo mnogo simpatije.

Razkrita talvina dolarjev iz pisem

Ljubljanska policija je aretirala mladega poštnega namestnika, ki je odpiral ameriška pisma in jemat iz njih dolarje.

Ljubljana, 10. aprila 1929.
Ljubljano razburja zopet nova afera, ki popolnoma sliči oni iz leta 1921., znani pod imenom "Afera dolarskih princev." Na upravo pošte št. I. v Ljubljani so že več mesecev prihajale od strani občinstva pritožbe, da ne dobivajo iz Amerike raznih pošiljk, ki so bile avizirane. Pošta na upravo je pričela po svojih kontrolnih organih natančno nadzirati poštno službo. Obenem je stopila v stik s policijsko direkcijo, ki je pričela po detektivih oprezovati nekega osumljenca.

Kontrola je trajala skupno skoro tri mesece, a končno je dovedla do uspeha. Dne 8. aprila se je nahajal v službi v spedičiji pisem poštni pripravnik 26-letni Anton Udir. Ko je kmalu po 22. uri zapuščal službo, mu je stopil na stopnicah nenadoma nasproti policijski uradnik in ga pozval v bližnjo sobo. Tu je nadzornik napovedal pripravniku aretacijo in ga takoj osebno preiskal. Nadzornikov nastop je na preplašene pripravnika vplival naravnost porazno. Pri takojšnji osebni preiskavi je nadzornik našel okrog 5 spoliranih pisem, ki jih je aretiranec nameraval odnesti domov. V njih je bilo še nekaj dolarskih bankovcev. Istočasno, ko je bila izvršena aretacija pripravnika, so prišli na njegov dom v Vodmatu št. 72 še drugi kriminalni organi, ki so izvršili vprico osumljenčeve soproge hišno preiskavo. Tudi ta je bila za aretiranca usodna, kajti v neki omari so našli okrog 100 spoliranih pisem iz Amerike.

Na policiji je aretiranec takoj vse priznal in izjavil, da je odprl kakih 160 pisem iz Amerike in da je pobral iz njih dolarje za okroglih 20.000 Din. Tekom zaslišanja je izjavil, da je ravnal pri tatvinah tako, da je kot uradnik spedičije pisemake pošte kartiral po več ameriških pisem na eno pošto in zabeležil na kopijo številko pisem, kolikor jih je odposlal, dočim je na originalu, ki je ostal v Ljubljani, pripisal še pisma, ki bi jih bil moral odposlati, a jih je pridržal za sebe. Pošta, ki je prejela zavoj takih pisem, tako seveda ni ničesar sumila. Enako pa je bila stvar v redu tudi za ljubljansko pošto. Pripravnike manipulacije pa so prišle slednjim na podlagi pritožb vendarle na dan in je tako mladega uradnika doletela usoda.

Aretiranec se zagovarja, da je izvrševal nepošteno manipulacijo samo zaradi sile. Pred dvema letoma se je poročil, a je njegovo soprogo, ki je bila nekaj časa uradnica v nekem oblastnem uradu, zadela redukcija. Poznaje sta dobila še dete, drago je moral plačevati tudi stanovanje in tako z majhno plačo ni mogel izhajati. Da obvaruje ženo in otroka stradanja in bede, je podlegel skušnjavi in segel po tujih dolarjih.

Aretirani Udir je bil izročen sodišču, ki jo nadaljevalo preiskavo in skušalo zlasti dognati višino poverjenih zneskov.

Še redukcija ministrstev?
Ljubljana, 4. aprila 1929.
Iz Beograda poročajo, da se prizadevajo nekateri, da bi se spričo te redukcije 4 ministrstev, tako da bi jih bilo samo 10 — vse to naj bi se zgodilo seveda v interesu prihranka v državnem gospodarstvu. In sicer predlagajo, naj bi se uknilo še ministrstvo za šume in rudnike ter ministrstvo trgovine, kar naj bi se spojilo vse z ministrstvom za poljedelstvo. To ministrstvo naj bi imelo posebno direkcijo za gozdozvede, češ celo tako bogata država kot je Amerika s svojimi gozdovi, nima svojega ministrstva za gozdozvede.

To se seveda samo predlogi v cilju prihraniti državi tolike stroške v upravi. Lahko bi se stediло tudi še kje drugje, če je že na tem.

Pred dnevi smo dobili 500 novih oficirjev, ki so višji iz vojne nižje akademije za l. 1929 in se porazdelje med polke v državi. Vprašanje štedenja v tem pogledu ni še započeto.

POTNI LISTI ZA AMRISKE DRŽAVLJANE.

(Nadaljevanje z 2. strani.)
tute, voljni vizirati tako nadomestilo potnega lista. Isto velja za pripad onih držav, ki nimajo v Združenih državah diplomatskih zastopnikov (na pr. Rusija).
Kdo trdi, da je državljan vlad naturalizacije ometa, mora navesti dan, ko se je priselil, in predložiti državljanško spričevalo očeta oziroma matere (vdove) ali pa overovljeni prepis istega.
Pri tem naj spominjamo, da naturaliziran državljan, ki je ostal v inogematstvu pet let nepretrano oziroma dve leti v rojstni deželi, stoji pod domnevo, da je prenehal biti ameriški državljan. To domnevo se more ovrči ob gotovih pogojih.

Vize na potnem listu.
Skoraj vsaka inozemska dežela zahteva, naj bo potni list viziran od njenega konzula. Drugače mu ne dovolja vstopa. Nekoliko dežel tvori izjemo; nekatere izmed njih ne zahtevajo vize, nekatere pa sploh niti potnega lista ne zahtevajo za vstop v svoje ozemlje. Ameriški državljan ne potrebuje ni potnega lista ni vize za vstop v Kubo, Gdansk, republiko San Domingo, Mehiko (ob direktni vožnji iz Združenih držav), Uruguay (za potnike prvega razreda), Panama (razum za one, ki gredo tja delat), Norveško (kar se tiče nekdanjih norveških državljanov, ki gredo na trimesečni obisk), Danako (za nekdanje danske državljanke).

Nekatere države zahtevajo vizo, ali nikake pristojbine za isto. V splošnem pa se viza zahteva in se nabira gotova pristojbina za leto. Združene države so se dogovorile s tridesetimi inozemskimi deželami glede reciproci-tete, kar se tiče vizne pristojbine. Glede nekaterih inozemskih držav so bile pristojbine vzajemno odpravljene, glede drugih pa so bile znatno znižane. Sledeče države ne zahtevajo nikake pristojbine za vizo na ameriških potnih listih: Albanija, Costarica, Dansko, Estonija, Finsko (za šestmesečni obisk, drugače \$10), Nemčija, Japonsko, Švedsko, Italija in Švica.

Sledeče države zahtevajo pristojbino \$10 za vizo: Francija, Velika Britanija, Grško, Irsko, Norveško (razum za nekdanje Norvežane), Egipt, Litvanako in Latvija. Viza za Turško znaša \$6, za Poljsko \$4, za Španko \$2,75, za Luksemburško, Jugoslovijo, Avstrijo, Bulgarsko \$2, za Čehoslovakijo \$1.

Le za prehod čez deželo se zahteva takozvana "transit viza", Čehoslovakija in Finsko ne zahtevata za tako vizo nikake pristojbine, dočim druge dežele zahtevajo malo pristojbino — od 20 centov gor.

FLIS.

RAZNO

Egiptске mumije pod Roentgenskimi žarki. Med zdravniki je dolgo časa prevladovalo naziranje, da so mnoge obče človeške bolezni šele najnovejšega datuma; produkti pretirane civilizacije naše dobe. Domnevali so, da so se mnogi bacili razvili šele polagoma iz splošne povsem nenevarnih enostaničnih organizmov. Šele mnogostevilne izkopine novejšee dobe, so pokazale, da so že predzgodovinska ljudstva mučile nekatere bolezni, ki so še danes razširjene po vsem svetu. Tako so n. pr. na nekem otročjem okostnjaku iz magdalenijske dobe odkrili vse značilne znake rahitisa. Na egiptskih mumijah, ki so jih presvetlili z Roentgenovimi žarki so tudi opazili mnoge kostne bolezni, ki se v nespremenjeni obliki pojavljajo tudi med modernimi narodi. Zelo zanimivi so izsledki na dveh otročjih mumijah, ki jih hranijo v Fieidovem muzeju v Chicagu. Obe mumiji imata na stran upognjene hrtenice, tako imenovano skoljico, ki je dokaj pogosta tudi med našo mladino in ki izvira od nerodne drže pri sedenju.

Iz shrambe je zmanjkalo troje funtov danine. Obdolžilo so mačko. Da bi se gospodinja prepričala o resnici, je postavila mačko na tehtnico in jo je stehala.

"Ravno troje funtov," je konstatiral rezultat. "Tako bi torej slanino imela, a kje je zdaj — mačka?"

RAZNE VESTI

DRŽAVNI TAJNIK ZELI TEMELJITO PREISKAVO ŠKAN-DALA FALSIFIKATOV.

Svoje želje je brzojavno sporočil v Berlin.

Washington, D. C. — Državni tajnik Stimpson je brzojavil ameriskemu poslanstvu v Berlinu, da policija preišče fakto o falsificiranih dokumentih v tovarni Orlove tolpe, ki je zdaj pod ključem in ki je zapletlja v to umazano afero imeni senatorjev Boraha in Norrisa. Ti falsificirani dokumenti so bili izročeni pred dvema letoma senatnemu odseku z namenom, da se pokrije, da sta bila oba senatorja v službi Moskve in sta prejela plačilo, da zagovarjata priznanje Sovjetske Rusije. Dokazalo se je, da so bili ti dokumenti navadno falsifikati, za kakeršne se love ljudje, ki se potapljajo v političnem življenju.

Po razgovoru z Borahom in Norrisom je državni tajnik brzojavil ameriskemu poslanstvu v Berlinu, da se ne sme prezreti noben fakt, ki pomaga poevetiti v ta teman kotiček. Orlov je priznal, da je falsificiral te dokumente, toda njegove zveze s politično policijo v Berlinu in druge so bile take, da je pričakoval, da bo izpuščen in da se prodaja falsificiranih dokumentov, s katerimi je očrnil Rusijo, ne bo obešala na veliki svon, temveč se bo potlačila.

HEARSTOVE TORIJSKE KAMPANJSKE PRIPROVEDKE.

Te vzbujajo le lahke useve in odlično zanikanje.

Washington, D. C. — Hearstove torijske kampanjske pripovedke, ki so bile tiskane dne 18. aprila v Hearstovih časnilih, vzbujajo pri administraciji le lahke useve in zanikanje. Te pripovedke pripovedujejo, da sta bila dva zaupna agenta politične policije v Scotland Yardu (britake tajne službe) ujeta, ko sta prodala mornariške tajnosti Japonski in na to sta jih oddala ameriški vladi. Seveda imeni teh dveh policijskih agentov nista bili priobčeni, toda opisana sta bila, da sta bila v službi Moskve in da sta pogostila večkrat zelo nevarne "rdečkarje."

Da ima ta pripovedka primeren konec, izjavlja Hearstov poročevalec, da so pri obeh teh starih policijotih našli članski kartici organizacije I. W. W. Hu, hu, hu, zdaj prav gotovo Veliko Britanijo vrag vzame in Donava prične teči v Severno morje.

Čikanski cestni delavci zahtevajo večjo plačo.

Chicago. — 800 delavcev, ki popravljajo ulice v mestu, je v torek naslovilo na komisarja za javna dela zahtevo za zvišanje mezde. Delavci zahtevajo zvišanje od \$5.55 in \$6 na \$7.20 dnevno, delovodje pa od \$2750 na \$3600 letno. Delavci in delovodje so organizirani v uniji.

Sneg pokrli Wyoming.

Lander, Wyo. — Debel sneg, kakršnega že dolgo let ne popojmno v tem času, je v torek pokrli zapadni del Wyominga. Delo na farmah je ustavljeno in promet na cestah je zelo oviran.

Nekaj za vral.

Spelica: "Miro je nearamen človek; odlovlja sem ga." — Rezika: "Zaka?" — Spelica: "Pomali, zadnjič sva šla mimo zlatarske izlozbe in jaz mu pravim, kako lep je bil, če bi imela kaj za vral ... Naslednji dan pa mi pošlje nesramnež umivalno vročico in kos mila!"

Hitrost.

— Neverjetno, kako hitro gre do te brzojavke. Včeraj sem dobil brzojavko iz Lyona. Pomislil, tako daleč je prišla v enem dnevu.

— In kaj se ti zdi tako čudno?
— La poglji, kje je bil še mo-ker, ko so mi brzojavko prinesli.

Razprave o pravilih S. N. P. J.

St. Louis, Mo. — V mojem zadnjem dopisu sem podal kratko analizo o društvenem assessmentu in certifikatu. Ako bi hoteli podati detajlirano analizo o tem; bi vzele preveč prostora. Vem, da sem leta 1925 tudi nekaj silnega napisal, toda 8. konvencija je šla preko tega brez komentiranja. Zakaj jaz smatram to točko važnim, je vrok ta, ker sem član jednote št. 16 let, in ako bi radi tega ali onega varoka jaz ne mogel danes plačati assessmenta, bi bil po pravilih SNPJ suspendiran in potem se me vrie na cesto. Tega jaz ne smatram kratkimi naredbam.

Razume se, da jaz pri tem na mislim samo sebe, ampak vse člane, ki so še 10, 15 ali več let člani jednote in so ves ta čas plačevali društveni assessment, danes pa vied starosti ali brezdelja so lahko vsaki čas suspendirani in črtani. V takem slučaju so prizadeti člani prisiljeni, da apelirajo direktno na svoje društvo, ali pa čakati na gl. tajnika, da se sanje assessment plača. To se meni zdaj miserno. Po sedanjih pravilih "dead certifikate" plačuj tako dolgo, dokler živiš, ako ne moreš, idi ven. To se mi zdi slab sistem.

O tem vprašanju je br. R. Zavrtič pred letom dni podal dobro analizo, da se da članom, ki so bili 10 ali več let člani, potreben kredit proporcionalno. S tem se popolnoma strinjam, kajti tako bi bilo bratsko. Danes imamo na stotine članov, starih pletirjev jednote, ki bodo v prihodnjih petih letih ob delo radi starosti in onemoglosti. Pride tudi v postev takovani "dead line age 45," po kateri bodo kompanije kaj rade odlovale delavce. Ali naj res tudi mi pozabimo na našo pionirijo? Pravim, da imamo rezervno za kreditiranje njihovega assessmenta, kajti oni so to rezervno prinegli v našo skupno blaginjo.

Da si glavu na razbijam. Na 9. konvenciji hodo klerikali, farazi, šovinisti, komunisti, itd. Zame in za stare pionirje ter za napredek SNPJ je glavno to, kaj bodo delegatje na konvenciji v tehi osiru ukrenili. Jaz smatram, da je to podporna organizacija, ki se mora zainteresirati za dobrobit svojega članstva in za njen razvoj.

Apeliram na delegacijo 8. konvencije, da se da starim članom kredit, ali pa da se ustanovi poseben sklad, ki katerega se bo zalagalo assessment proporcionalno za potrebne člane. Včasih se sa to ali ono vprašanje sprejme na konvenciji kakšno resolucijo, apeliram pa na delegacijo, da se v tem pogledu ne sprejema nobene resolucije, temveč kaj konkretnega, kajti sama resolucija bi ne odpomoga člane in ne bo assessmenta plačala. Na 8. konvenciji smo sprejeli resolucijo 20-letnega zavarovanja, pa je mrtna, po preteku treh let. Sentiment je pri nas za dobro resolucijo mrtev. Kolikor pa vidim pri naših bratah narodih imajo Čehi in Poljaki to še v praksi in grede naprej s 20-letnim zavarovanjem. Zato je skrajni čas tudi za nas, da se v tem pogledu prebudimo.

Bratski pozdravi!
Jacob Stančič, član društva 197.

Pojasnilo: Še noben član ni bil vreden in jednote, če ni mogel plačati assessmenta in je vložil prošnjo, da se njegov assessment plača iz Isrednega sklada.

La Salle, Ill. — Veliko članov se je udeležilo razprav v Prosveti v upanju, da bodo hodovala pravila pomejša. Tega mnenja sem tudi jaz kot nad 20 letni član jednote. Se strinjam z sugestijo strožnega zavarovanja, ker je daleč za drugimi celo kapitalističnimi organizacijami, kar se tiče starih članov. Ako bi jaz pristopil pred 11 leti v kakšno angleških podpornih organizaciji, to je Metropolitan in plačeval assessment kot ga plačujem pri SNPJ, bi bil danes \$500 na holjem, kot sem sedaj. Zavarovan za \$1.000 — \$3 bol. podpore, odkar je 3-dol. razred ustanovljen, prejel od jednote nekako 35 dol. v vsem tem času št. let. Ako v služaju starosti, boleznij, brezdelja, ne bi mogel plačati assessmenta, bi me ta dobra SNPJ prav po Judovski brisala v njenih knjigah, radi neplačane assessmenta. V tem slučaju bi niti obresti od 21 letnega plačevanja ne izplačala kot to vršijo kapitalistične organizacije.

Belniški skladi naj ostanejo kot so sedaj. S tem se da starim članom nekaj pravice; za te pravice smo že davno plačali, da je jednota ponosna na pomenenje, ki ga lastuje. Ko bodo mlajši člani dosegli nako starost, bodo opravičeni do letga kot smo mi stari člani sedaj, in bodo tudi oni plačali. Kot naš pregovor pravi: Hruške, jablane in druge cepe, cepi v mladosti za stare zobe.

Dalje naj se popravi točka glede stavkokaštva, da bo odgovarjalna časa in potrebna. Ta točka je nejasna v gotovih slučajih, ker omenja edino izključitev iz jednote. V tej točki naj bi bilo navedeno, v katerem odstotku populnosti stavko naj bi ta točka izgubila veljavo ali meč. In kaj se imenuje dualna organizacija v obeh SNPJ. To bi odstranilo konfuozijo, v kateri se člani jednote nahajajo v La Salle in skelid. Da ta točka v resnici ni časa primerna, naj navedem sledeče:

Tukajšnji premogari se šli na stavko s prvim aprilom 1927, in je bila popolna do julija 1928. Nekako junija 1928 je La Salle County Carbon Co. dobila na svojo stran gotovo stveito premogarjev, največ je sosednje Putman County, da se organizirali Severno Illinoisko samostojno

organizacijo, z eno tretjino znitiano lestvico od prejšnje, na kar je omejenila družba odprla 3 rove v La Salle. Pridržitlo se jim je dosti do-mačih premogarjev in članov SNPJ, isto od več sosednjih društev kot Greenville, itd. To stavko vodi UMW of A. Torej je priznana v smislu sedanjih pravil. Dočim oni, ki delajo, trdijo, da niso stavkokašt, ker imajo organizacijo, četudi samostojno in ne priznano od A. F. of L. Pri društvu št. 98 je nekaj prizadetih; so suspendirani za 90 dni bol. podpore, dočim so ostali posabljeni še skoro eno leto, odkar delajo. Ker so pravila za vse enaka, naj bi bilo to tudi v praksi, ne samo na papirju.

Ako ni mogoče, da se odpravi ta zmešnjava med člani na ptihodnji konvenciji, naj se ta točka "stavkokaštve" izpusti iz pravil. Če se jednota ne vtiče v verske zadeve svojih članov, naj opusti še to, kje član jednote služi svoj kruh, ker tega tudi druge organizacije ne narekujejo svojim članom.

Thomas Kralj, član društva 98.
Pojasnilo. — Slov. narodna podp. jednota ne črta svojih članov, ako is potrebe ne morejo plačati svojega assessmenta. To je bilo še tolkkrat povedano, da bi lahko vsak član vedel, da so taki argumenti neumestni.

Forest City, Pa. — Razprav o pravilih za prihodnjo konvencijo je še toliko, da ako bodo delegatje hoteli o vsem razpravljati, bo konvencija trajala do prihodnje znoimadi.

Veliko se piše o bratstvu, kar pa ne morem razumeti, kakšno je bratstvo, katerega priporočajo nekateri dopisniki. Mnogo dopisnikov priporoča za bolniško podporo stari sistem. Tisti gotovo ne mislijo na bratstvo, ampak samo kako bi ložje brate iskoričali, ker žalostno, pa resnično je, da tisti, kateri najbolj vplije o bratstvu, se bo najprej javil bolnim za vsako maleznost. Meni se nikakor ne vidi bratsko, kakor je bilo po prejšnjem sistemu, ako je bil član dvajset let, zavarovan za en dolar podpore, drugi je pa pristopil in se zavaroval za dva dolara na dan; je bil član devetdeset dni, pa je bil deležen več podpore, kakor prvi, akoravno ni vplačal v primeri s prvim skoraj nič v bolniški sklad. Zato priporočam, da sistem bolniške podpore ostane kakor je sedaj, samo za tridolarski razred naj bi se povisjal assessment za toliko, da ne bi bilo treba jemati in enega in dvadrolarskega sklada za podporo tridolarskemu, namreč da bi se zadnji tudi sam vdrčeval.

V razpravah o pravilih sem čital tudi priporočilo društva št. 204 iz Luserna, Pa., kateri priporočajo, da nobeden glavni odbornik ne more kandidirati še za napred, in da sploh izvoljen biti ne more. Ta sugestija se mi vidi skoraj še najbolj smislna izmed vseh, ker noben delodajalec ni toliko nesepameten, ako vidi, da ima dolbega delavca, ki je vreden zaupanja, da bi ga odsvolil. Ravno tako je pri organizaciji. Ako članstvo vidi, da ima delavca, kateri se zares bori za dobrobit celokupne organizacije, ga tudi ne bo odsvolila, ker to bi bila velika napaka, v škodo organizaciji.

Strinjam se za priporočilom br. Ziembergerja, kateri priporoča, da bi upravnik Prosvete imel seznam, kateri delegat je naroden na dnevnih Prosveta, in kateri ni naroden. Zraven bi pa pripravil točko k pravilom, da vsak društveni predsednik in tajnik mora biti naroden na dnevnih, in kateri misli kandidirati za delegata, mora tudi biti naroden na dnevnih najmanj eno leto pred volitvami. Razlogov za to je več. Glavni je pa ta, ker v uradni, takovani sredini številki ne more nobeden poznati delovanja skupnega članstva, kdor ne sleduje letnega. Je boljše za organizacijo, da takega člana ne postavi na odgovorno mesto.

Priporočam tudi spremembo XVI. člena, točke 8., tretji odstavek (sedanja pravila), ki se glasi: Član, ki se ne udeleži najmanj vsake tretje redne seje brez opravičenja, mora biti kaznovan z ukorom, suspensijo, itd." Naj bi se glasilo: "Član, ki se ne udeleži seje trikrat na leto, nima volilne pravice, in tudi kandidirati ne more v noben društveni urad, ako nima tekuhni dokazov za to." Razlogi: Skušnja me uči, da točka kakor je sedaj v pravilih, se ne upošteva, ker kolikor je meni znano, ni bil še noben član suspendiran radi zanemarjanja društvenih sej pri našem društvu. Ako bi se pa točka glasila kakor omenjeno, bi bilo drugače, ker potem bi ne mogli nekateri glasove lovitvi od članov, ki se ne udeležujejo seje, ker ne bi imeli volilne pravice. Radi tega bi bile potem tudi seje boljše glikane.

Frank Rataje, soustanovitelj in prvi predsednik društva št. 124.

Kratki navetli. Na uporabljal stare Judove tinkture, ker utegne povzročiti globoke opekline. Da se preveris o njeni starosti, strelj stekleničko; če se tekočina peni, je tinktura stara; bolje je vstran zagnati. — Rabljen smirkov papir, položen za nekoliko minut na peč, otrdi nanovo in je zopet uporabljiv. — Bakrene predmete, ki slajžajo pohištvo, je treba za trenutek potopiti v amonjak, ako so izgubili svoj lesk, in bodo zadobili nov sijaj.

En dan v kaznilnici

Na prazni steni v kaznilniški centrali dogoreva preprosta acetilenska luč. Skozi visoka, zamrežena okna se kradejo prvi odsviti zimskega jutra. Po dolgih, izumirih hodnikih se redči mrak. Odnokod pridrsajo zapspani, trudni koraki. Po kamenitem tlaku koraka preko centrale stražnik, do ušes zavre v topel plašč, podložen z ovčjo kožo. Koraka do okna, široka kakor za zeha in se s krmeljavimi očmi zagleda v zasneženo dvorišče. Vse prazno in pusto je tam zunaj. Edino šest metrov visoki, sivi zid vztrajno straži prebivališče izobčenev.

Stražnik ob oknu se zgane in izmota izmed gub svojih oblaci uro. Pol sedmih. Naglo jo vrtne nazaj, se obrne in z velikimi koraki meri centralo do nasprotne stene, kjer visi zvonec. Po hodnikih odjeknejo trepetajoči glasovi budnice.

Z vseh stran prihajajo stražniki, ki so opravljali nočno službo, na centralo. Preko ramen jim vise na jermena pritrjene kontrolne ure. Poleg zvonca visi hišna ura. Stražniki prihajajo, si voščilo dobro jutro in uravnava svoje ure po hišni. Polagoma se jim razgibljejo jetiki. Ta ali oni sproži dvopit, ki se mu glasno zasmeje vsi. Z dnevom prihaja v to mračno hišo življenje.

Pol ure po budnici pozvoni zopet, kratko, odrezano. Na centralo prihume pazniki, ki ob tem času nastopijo dnevno službo. Vsak s šopom ključev v roki. Po trije in trije hite na posamezne oddelke. Resnih obrazov, vendar živahnih kretenj, kot njihovi "nočni" tovariši; saj so prebili noč doma, na gorkem in spali so.

S trušcem odklepajo težka, okovana vrata in anemajo železne zapuhe. Tu in tam se začuje glasno povelje. Kaznenci, ki so določeni za razdeljevanje hrane, se zbirajo na hodnikih in nestrplno čakajo na hrano, da jih odvede v kuhinjo po zajtrk. Z velikimi, lesenimi čebri se vračajo na oddelke, kjer so prej pripravili pločevinaste lonce — jedilno posodo kazencev. Po pol litra kadeče se prežganke nalijejo v vsak lonec. Nato jih nalije na lesene pladnje in jih raznesejo od sobe do sobe. Hrano dele jetnikom skozi majhno lino v vratih, ki je sicer zaprta z železnimi vratci.

Zajtrk je opravljen v nekoliko minutah. Medtem grede poveljnik posameznih oddelkov javit namestniku stražnega nadzornika stajne in številno kazencev. Paznik-bolničar ob tem času zapisuje po oddelkih kazence, ki se žele zglasiti pri zdravniku. Pri zajtrku prejmejo jetniki svojo dnevno poročilo kruha, ki je značilo prej 700 gramov, a sedaj samo 540 gramov. Po zajtrku grede kaznenci iz

skupnega zapora (kjer jih biva po 8 do 12 v eni sobi) na sprehod. Na velikem dvorišču, ki obdaja kaznilnico z južne in jugovzhodne strani so ogromni, izhogni krogi. Obodi teh krogov so toliko široki, da moreta hoditi po dva in dva kaznenca vtrci. Razgovorjanje je kaznencem iz skupnega zapora med šetanjem dovoljeno. Sprehod se vrši pod nadzorstvom paznikov in enega, ali dveh višjih paznikov. "Samotni zapor" se spreha za drugo in tretjo uro popoldne.

Medtem, ko je sprehod "skupnega zapora" prevzema za to določeni kaznenci v samotnem zaporu od svojih tovarišev izgotovljene papirnatne vrečice. Od celice do celice gresta s paznikom. Stanovalci celic izlagajo na hodnik svoj izdelek prejšnjega dne in prevzemajo papir za nove vrečice. Nekateri jih zlepijo dnevno do 5000. Pozimi se veda manj kot poleti, ker je dan krajši in pa hud mraz, ki muči nesrečneže po nezakurjenih celicah. Vse osebne prste imajo v pogled na njihove modro-narjane rokavce zbuja sočutje. Kaznenci v samotnem zaporu krajšajo kazni. Ne smejo med seboj občevati in so vobče podrejani strožji disciplini. Zato se jim skozi tri leta štejeta v kazni dva dneva za tri. Krajšati kazni je dovoljeno zgolj takim, ki so privrženi v kaznilnici. Sprehajajo se v krogu drug za drugim, molče, v oddaljenosti 6 korakov.

Po hodniku v prvem nadstropju samotnih zaporov prihiti povstaven kaznec z vrčem za vodo in umivalnikom. To je nekdanji "strah in trepet" dojenjakih pokrajim imenovan "dolenjaki Caruga." Sedaj je knjižničar, šolski sluga in violist v orkestru kaznilniških glasbevc. Z gobo umije umivalnik, natoči vode v vrč in se vrača, odkoder je prišel. Spetoma sreča tovariša v belem predpasniku in nasvetljenih čevljih. Za pometaja je v skupnem zaporu.

"Tone, daj mu muho!" ga prosi "Caruga". "Nimam. So jim pajki kri popili," odgovarja Tone in žalostno gleda.

"Caruga" zavzdihne, skomizgne z rameni ter se napoti dalje. Muha je ogorek od svaljčice.

Tone gre svojo pot. Tam nekje se skloni, oslini prst in nekaj pobira. Paznik ali kdo je bil vrzel na tla dokajeno svaljčico in pohodil ogorek. Tone bi rad položil svojo kadilsko strast z ostanki zavrnjene ogorka. V kaznilnici je uvedena najstrožja prepoved kajenja.

Osem. "Skupni zapor" se spoprima v sprehodu in odhaja na delo. V posebnih poslopih so nameščene delavnice tehle obrti: mizarstvo, krojaštvo, tkalstvo, knjigovozništvo, metlarstvo in krtarstvo, čevljarstvo, kovarstvo in s stroji opremljen oddelek za izdelovanje papirnatih vrečic. Okoli 300 kazencev je zaposlenih v teh obratih. Vsaka delavnica ima svojega mojstrapaznika.

Sedaj kaznilnica prav za prav popolnoma odivi. Stroji zabrne, vse križem hite pazniki in kaznenci. Vsakemu in vsem se mudi, kakaj "čas je dišo" tudi v tej hiši pokore. Zdi se, kakor bi hoteli pospešiti tok časa, pospešiti konec svoje žalostne usode. So med njimi tudi taki, ki se ni nikoli v življenju drugam mudilo, kakor nazaj v ta prepad strati in sločinov. In ko so tu, se nekako umire ter se s hladno ravnodušnostjo prepučajo, kruti enoličnosti kaznilniškega življenja in nepopustljivi mori prisilnega dela.

Ob osmih prihajajo v kaznilnico uradniki. Petero jih je: višji ravnatelj, ravnatelj, dva preglednika in pristav. Razen teh ima kaznilnica svojega duhovnika, zdravnika in učitelja. Kaznilniškemu uradništvu se prištevajo tudi nadzorniki straže in hišni strojniki. Nadzorniki straže je bivši oročnik.

Kaznenci iz samotnega zapora obiskujejo šolo. Ude se računstva, zemljeplisa, zgodovine in slovenske slovnice. Učitelj goji zlasti zadnja leta med svojimi učenci etične pogovore. Pouk se vrši vsak drugi dan in traja od 8.—11. ure.

Ob osmih je dnevni raport pri višjem ravnatelju. Pazniki vedejo preden kaznence, ki so se tekem zadnjih 24 ur kakorkoli pregrešili zoper hišni red. Disciplinarne kazni so stroge in obstoje iz postov, trdih ležišč in zapiranja v temnici. Jako redki so slučajji, da bi kaznec, ki ga je privedel paznik k raportu, ušel brez poostrenja.

Neobičajna prikazen v kaznilnici so robijaši v okovih. Pred leti so jih pripeljali okoli 100 iz južnega dela države. Vsi so muslimani, ni jim treba briti brkov, kakor ostalim kaznencem. Sojeni so večinoma na dvajset let težke ječe. Med njimi so častiljivi stari s "popolnoma belimi brki in lasmi ter docela onemogli. Ti jetniki so člani bivših roparskih tolp, ki so plenile, kladile, morile in potigale po macedonskih selih. Posamezni imajo do 60 umorov na vesti. . . Kaznilniška uprava jih zaposluje deloma po delavnica, deloma pri pridobivanju gramoza.

Dan poteka v kaznilnici v znamenju dela. Noben kaznec, ki je za delo sposoben, ne sme lenariti. Hiračjih in bolnih ne silijo delati.

Sedaj v zimskem času prejemajo kaznenci obed po delavnica. Dvajset minut časa imajo, da požijejo jed. Hrana je po redukciji kreditov kvantitativno pomanjkljiva in kvalitativno slabša, ker ne vsebuje za fizični odpor težje zaposlenih jetnikov potrebne množine vitaminov.

Popoldne traja delo dokler je dan. V mraku se vračajo kaznenci v spalne prostore. Pri odhodu iz delavnice pazniki skrbno preiščejo vsakega kaznenca, da ne bi morda kdo vtihotal kaj nedovoljenega, kot oročje, tobak, kako pripravo za beg itd.

Skromna večerja obstoji navadno iz redke kompirjeve, fišlove ali močnate jedi.

Mirozov se daje zopet z zvonce in sicer ob osmih. Nenačakovano učinkujejo nejni glasovi violini, ki prihajajo ob večernih urah iz šolske sobe, kjer se večbajo kaznenci-orkestraši. Mnogo tistega odurnega značaja, ki veže iz hladnih, brezdušnih kaznilniških zidov, utone v teh glasovih. In še nekaj: moderen način kaznilniške vzgoje, ki razodeva humano ravnanje z brezpravno, socialno zavrženim rajoj, je v glasbenem kultu med obsojenci. . .

SMEŠNICE.

Kmetica je prišla v mesto, da bi obiskala svojega moža, ki je ležal v bolnici. A v vlemestu se ne more znajti, kaj šele da bi našla bolnico. Pa je stopila do stražnika, da ga povpraša, kje je bolnica. In stražar lepo vlijudno odgovori: "Pojdite najprej naravnost, pa potem na desno. Od tod spet naravnost, pa potem na levo. Z leve strani hodite na desno in potem kar naravnost in boste prišli do bolnice."

"A če zgrešim?" je vprašala kmetica. "Potem pridite spet k meni, da vam pokažem," je mirno odgovoril stražnik.

Povojni bogataš si je nabavil zbirko slik. Ko je nekoga dne zopet kupil novo sliko, je povabil strokovnjaka, da bi mu svetoval pri namestitvi slik. — "Prosim, gospod profesor," mu je rekel, "svetujte mi! Tu-le sem kupil modernega mojstra, a zdaj ne vem, če nisem slika morda obesil z glavno navzdol? Priznam, da se ne razumem veliko na te stvari. . ."

NA PRODAJ JE lepa zidana hiša v lepem kraju na široki loči, krasna svetloba v stanovanju in kleti. Centralna kurjava in vse moderno vrejeno. Oglasite se osebno na: 2363 So. Hamlin ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

ZENITVENA PONUDBA.

Slovenec, star 40 let in samec, se želi seznaniti s Slovenko, dekletom ali vdovo, katero bi veselilo na farmi, naj piše za nadaljnja pojasnila na naslov: John Terria, P. O. Box 263, Monon, Ind.—(Adv.)

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

Slovenec, star 40 let in samec, se želi seznaniti s Slovenko, dekletom ali vdovo, katero bi veselilo na farmi, naj piše za nadaljnja pojasnila na naslov: John Terria, P. O. Box 263, Monon, Ind.—(Adv.)

Odpravite bolečine v križu in nerednosti ledvic.

Mr. J. W. Bradstone, Alberta, La. pravi: "Trpel sem na sprstih in bolečinah v križu ter glavobolu in po noči sem vstajal in postalje vlad slabih ledvic. Ko sem pa našel rešitev Nuga-Tone je vse to kmalu izgubilo. Sedaj imam trdno spanje po noči in skrajni vstanom okrepčen in sil." Vask čitate, ki je boloben, naj bi se obratili a skrbujo Mr. Bradstone.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

White Star Line advertisement text.

WHITE STAR LINE VAM 'NUDI' POTOVANJE V JUGOSLAVIJO v udobnosti in brez skrbi

IZLETU V JUGOSLAVIJO 22. junija 1929, na S. S. MAJESTIC največjem parniku sveta

Table with shipping rates for White Star Line, including destinations like New York, London, and Liverpool.

WHITE STAR LINE International Mercantile Marine Co. CHICAGO, ILL.

F. M. Dostojevski: ZLOČIN IN KAZEN Roman v šestih delih s aplogom. Poslovenil Vladimir Levstik.

A dovolj! Dve celi pol sem popisala in nič več prostora mi ne preostaja; zvedel si vse, kar sva doživeli — in mnogo je bilo! Zdaj pa, predragi Rodja, te v duhu objemam do bližnjega evidenja in te blagoslovim s svojim materinskim blagoslovom. Rodja! Ljubi svojo sestro Dunjo; ljubi jo tako, kakor ljubi ona tebe, in vedi, da te ljubi brezmejno, bolj od sebe same. Ona je angel, a ti, Rodja, si najino vse, najin up in vse najina nada; ako boš srečen le ti, bova srečni tudi midve. Ali še moliš k Bogu, Rodja, kakor nekdanj, in še veruješ v dobrotljivost Stvarnika in Oseščilka našega? V svojem srcu se bojim za te, da se te ne bi lotilo dandanašnje modno brezverstvo. Če je temu tako, potem molim zate. Spomni se, mili moj, kako si v svojem detinstvu, ko je bil tvoje oče še živ, molil molitve na mojih kolenih, in kako srečni smo bili takrat vsi! Z Bogom, ali bolje, do evidenja. Vročje, vročje te objame in neštetokrat te poljublja — do groba tvoja

Pulherija Razkolnikova." Skoro ves čas, ko je Razkolnikov čital, že od začetka pisma, so mu solze rosile obraz; a ko je končal, mu je bilo lice blede in krčevito spučeno, na ustnicah pa mu je igral tešak, grenak in zloben smehljaj. Naslonil je glavo na svojo stromahno in obrabljeno blazino in mislil, dolgo mislil. Sree mu je silno bilo in njegove misli so vrvele. Nazadnje mu je postalo dušeče in tesnobno v tej rumeni sobici, ki je bila še najbolj podobna omari ali skrinji. Oči in misli so mu silile pod milo nebo. Vzel je klobuk in odšel, topot brez strahu, da ne bi srečal koga na stopnicah: na to je popolnoma pozabil. Obrnil se je proti Vaasiljevemu otoku, preko V-skega prospekta, kakor bi imel takakaj nujne opravke, a šel je po svoji navadi, ne da bi pazil na pot, in se glasno pogovarjal sam s seboj; srečavajoči ga ljudje so se mu čudili in mnogi so mislili, da je pijan.

IV. Materino pismo ga je izmučilo. A glede poglavitne točke ni dvomil niti trenutka, že tedaj ne, ko je še čital. Bistvo stvari je bilo v njegovi glavi že rešeno in zaključeno. "Do tega zakona ne sme priti, dokler sem jaz med živimi — gospoda Lužina naj vzame vrag!" "Kajti stvar leži na dlani," je mrmral sam pri sebi, smehljaje se v zlobnem zmagoslavju, še preden je mogel vedeti, če bo njegova obveljala. "Ne, mamica, ne, Dunja, ne bosta me prevarili. . . ! In še opravičujeta se, da me ništa vprašali za svet in sta opravili bypx mene! Ta je lepa! Mislita, da se zdaj ne da več razdreti; a videli bomo, ali se da, ali ne! Krašen izgovor to: 'Peter Petrovič je tako izkušen človek, da se ne more oženiti drugače kakor v poštenem vozu, če že ne na železnici.' Ne, Dunjca, vse vidim in vem, o čem bi ti rada govorila z menoj; dobro vem, kaj si premišljevala vso noč in česa si prosila Mater Božjo Kaznansko, ki stoji v materini spalnici. Teško je iti na Golgota. Hm! Potemtakem je stvar že pribita: Avdotija Romanovna, izvolite vzeti izkušnega in pametnega človeka, ki ima denar — ki je že premožen, to je solidnejše in prepričevalnejše — ki odpravlja dve službi, se strijna z nazori našega mladega naraščaja — kakor piše mati — ter je videti dober, kakor pravi Dunja sama. Tri dve besedi, je videti, sta lepši od vsega drugega. In videti je, da se moči Dunjica zaraditega! . . . Krasno! Krasno! . . . " "Radovednost me ima, čemu mi piše mati o 'mladem naraščaju?' Al samo zaradi značilnosti, ali z namenom, da mi prikupi gospo-

da Lužina? O, te zvite ženake! Zanimivo bi bilo, razjasniti tudi to, v koliko sta bili odkritarski druga drugi, isti dan in tisto noč in sploh ves ta čas po snubitvi. Ali so bile vse besede med njima iskreno govorjene, ali sta čutili obe, da imata isto v srcu in isto v mislih, da ni več treba govoriti in da je govorenje brez pomena? Gotovo je bilo vsaj deloma tako; materi se je zdel osoren, nekoliko osoren, in naivna mati je nesla sad svojega opazovanja Dunji na uho. Ta pa se je seveda ujezila in "odgovorila nejevoljno". Seveda! Koga ne bo jezilo, ko je stvar umevna tudi brez naivnih vprašanj in ko ni več o čem govoriti? Zakaj ni neki piše: "Ljubi Rodja, ljubi Dunjo, saj ljubi tudi ona tebe, bolj od sebe same!" Menda je ne muči na tajnem sadu vest, ker hoče sinu irtvovati hčer? "Ti upašne najino, ti najino vse! . . . O mati! . . ." Silneje in silneje mu je vzkipeval srd in da je tistikrat srečal gospoda Lužina, ubil bi ga bil!

"Hm, res je," je nadaljeval in sledil burji misli, ki so vrvele v njegovi glavi, "res je, da se je 'treba bližati človeku polagoma in previdno, ako ga hočemo spoznati'; a gospoda Lužina je tudi brez tega lahko spoznati. Glavno pa je to, da je 'izkušen mož' in da 'je videti dober'. To ni šala, da je vzel prtljago nase in da se bo vozil veliki kovčeg na njegov račun! Pa naj kdo reče, da ni dober! Ti dve pa, nevesta in mati, si bosta najeli kmečkega voznika, s platnom krito telego — tudi jaz sem se vozil v takini! — Nič ne de, saj je do železnice samo devetdeset vrst, 'na železnici pa se prav lahko voziva tudi v tretjem razredu' tisoč vrst daleč. To je pametno, da človek steza noge po odeji, kaj ne, gospod Lužin? To je vendar vaša nevesta in misliti bi si lahko, da išče mati predjuma za potniko! Seveda, vam je to le navadna kupčija, podjetje, z obojestranskimi ugodnostmi in enakim dobičkom. To pa pomeni, da se tudi troški razdele: hleb in sol sta skupna, pravi pregovor, tobak pa posebej. In ta izkušeni človek jima je dopovedal vse mogoče stvari; prtljaga stane manj od njune vožnje in zato jo jemlje na svoj račun. Ali mar onidve ne vidita tega, ali namenoma nočeta opaziti? O, zadovoljni sta, popolnoma zadovoljni. Še mislita si, da je to šele cvetje, pravi sadovi pa pridejo potem! A glavna stvar ni skopost, ampak ton vsega tega. To je bodoči ton, ton po poroki, prerokba. . . In kaj je treba materi potovati okrog? Prišla bo v Petrograd s tremi rublji ali z dvema 'biljetkoma', kakor govori tista — starka — hm! In kako hoče potem živeti v Petrogradu? gotovo ima že povod, da ve, da ne bo mogla živeti pri Dunji, niti v prvem času ne! Ta prijazni mož se je najbrž že zagovoril in dal kaj razumeti, daširavno se mati z obema rokama brani, češ: "Iz lastnega nagiba odklanjam." Na kaj se neki zanaša? Morda na tistih stoidvajset rubljev pokojnine, od katerih mora vračati dolg Atanziji Ivanoviču? Potem lahko plete zimske ovratnice in siva narokavnike ter si kviri stare oči. In ovratnice dajo na leto jedva dvajset rubljev vrhu tistih stoidvajset, to dobro vem. Menda se zanašata vseeno na plemenitost gospoda Lužina, češ: "Sam bo ponudil, povprašal bo." Ima svoj lep! A tako je vedno s temi lepimi schillerskimi dušami: do zadnjega trenutka kitijo človeka s pavovim perjem in se nadejajo dobrega in ne zlega, in daširavno slutijo obratno stran kolajne, vendar bi za nobeno ceno ne izustile tiste usodne besede če poprej: zvičaju se od samih pomislekov in se branijo resnice z obema rokama, dokler se tisti človek ne pokaže v pravi podobi in jim lastnoročno ne prilpeji nosu! Radoveden sem, če ima gospod Lužin kako odklivanje; stavim, da nosi sveto Ano v gumbnici in se ponaha z njo na pojedinah dobaviteljev in trgovcev. Morda si ga pripne tudi za svojo poroko. Sicer pa naj ga vzame vrag!"

(Dolje prihodnj.)

Ta znižana cena knjig Književno Matico SNPJ. VELJA DO 1. JULJA 1929

- List of book titles and prices from Književno Matico SNPJ, including 'AMERIŠKI SLOVENCI', 'SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA', 'ZAKON BIOGENEZE', etc.